

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
 Egy évre 24 korona.
 Egy hónapra 2 korona.
 VIDÉKEN:
 Egy évre 26 korona.
 Egy hónapra 2 k. 40 f.
 HIRDETÉSEK:
 6-hasúkos poszt sor egyszer 20 fill.
 minden következőnél 16 fillér.
 Nyitólár sora 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG

Aradi és csanádi egyenlő
 vasutak palotájában.
 TELEFON-SZÁM: 333.
 KIADÓHIVATAL:
 Aradi Nyomda Részvénytársaság.
 József főherceg-ut 23. sz.
 TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1908.

FELVÉDEL SZERKESZTŐ:
 STAUBER JÓZSEF.

Szerda, november 4.

Mal számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: Haupttrapport.
- Kossuth Ferenc a Máv.-ól.
- Az amerikai elnök-választás.
- A postamesternő büne.
- Magyar nyelv az aradmegyey román iskolákban.
- A balkáni veszedelem.
- A Pofónyi-Lengyel-pör a kurlán
- Lebontják a radnai járásbíróház épületét.
- Külföldi híttérítők Aradon.
- Amiről beszélnek.
- „Budapestben többet nem lopok“.
- Parcellázzák az aradmegyey Csiky-birtokot.
- Tarkaságok.
- Tárca: Anna karriérje. Írta: Bartháné Szucsich Mariska.

Haupttrapport.

Arad, november 3.

Holnap délelőtt Wallerstein, a *Tatárjárás* kettős könyvvezetője fölveszi a hadnagyi ruháját s elhitei magával, hogy reggel nyolctól tízig katona. Tizenegy órakor már újra fölveszi a foszlott ujjú irodakabátot s tapintattal egyenliti ki azokat a konfliktusokat, amelyek Tartozik ur és Követel asszonyosság között fölmerülnek. De nyolctól tízig a hadsereg tagja, akinek fejére a katonai törvények néznek le és a kinek feldbendejében a hadsereget éri sérelem, ha valaki azt megtalálja bántani. Történik mindez azért, hogy a hadkiegészítő őrnagy saját szemével meggyőződjék arról, mikép Wallerstein hadnagy még meg van s a hadsereg mozgósítás, vagy hasonló házimulatságok esetére számíthat az ő hadi érdemeire; másrészt pedig, hogy

a hadnagy saját fülével hallja meg azokat a rendelkezéseket, amelyek egy év óta a katonatiszti ruházkodás, a becsületügyi eljárás, a lőtartási szabályok, nemkülönben az érdemrendek elnyerése körül történtek. Mindezek fölolvastatnak, az őrnagy néhány tartalékos tette ér, hogy a kabátja a köpeny alatt hátul ketté van vágva, különben nem viselte volna el a polgári potrohát — és azután vége van az ugynevezett tisztí főszemlének.

Vajjon a hadseregnek, a fegyveres békének szüksége van erre a humorral teii alkalomra? A katonai nyilvántartás érdeke semmiesetre se indokolja ezt meg. Hiszen a legénység ellenőrzési szemlét, amelyek ez előtt annyi zavarnak, sőt parlamenteket izgató eseteknek szülői voltak, már esztendők óta nem tartják meg, s ennek a hadsereg nem vallja semmi kárát. Ha a legénység jelentkezősét mellőzhetik, mennyire inkább maradhatna el a tartalékos tiszték egyenruhás felvonulása? A rendeletek közlésének is praktikusabb módja van a tisztí főszemlének. És ez: a posta. A rendeleteket, amelyekről a rezerva tisztéknek tudomást kell szerezni, sokkal inkább megjegyzik, ha azt a hadügyminiszter levéllel küldi el nekik, mintha így, morzsoló olvasásra hallják. Minek kell hát a Haupttrapport?

Valaha talán növelhette a katonai öntudatot, a hadsereghöz való tartozás érzetét, a melynek a civilben a hadkötelezettség ideje alatt nem szabad elszunynyadni. Valaha, — de akkor bizonyosan több „varázsa“, lelkesítő ereje lehetett az

egyenruhának. Talán még most is lehet hatni vele, — de hogy fog festeni a Haupttrapport, hadügyminiszter ur, ha valamennyi tartalékos csuka-szürke uniformisban fog megjelenni? S még a mai uniformisban sincs meg a főszemlének az a hangulata, amely a katonai erények, a tisztí bátorság növelésére alkalmas lenne. Kényszerűség a Haupttrapport, amelyet a legtöbb tartalékos kellemetlennek talál, s a melytől egy csöppet se érzi magát közelebb a katonasághoz, a melynek még egy-néhány fegyvergyakorlattal adósa.

Szeretjük komoly intézménynek, komoly hivatásnak tekinteni a hadsereget. A katonatiszti fizetések vitái alatt eleget hallottuk: a katona nem az a személy, a ki a maga és a mások multságára a közönséges emberekétől eltérő ruhát visel, sem pedig az a valaki, akinek élete értéktelen, ha nem a csatában hal meg. A katona is kenyérkereső ember, szinte azt lehetne mondani: karddal dolgozó hivatalnok és katonákat oktató tanár. De ahhoz, hogy igazán komoly pályának lássa a világ, kettőt kell belőle elvenni: a parádét és a humort. És ép ennek a kettőnek összeházasítása a Haupttrapport, amelynek olyan emberek, akiknek nem mesterségük a katonaszkodás, kénytelenek fölvenni a katonai ruhát és két órára azt szuggerrálni maguknak, hogy ők katonák és akár mindjárt utnak indulhatnának a szerbek ellen. Az egyenruha jelmezé torzul rajta; ő rajta mosolyognak, ő pedig boszankodik: Schönaich ur, Schönaich ur, hát ettől függ az európai egyensúly?

Anna karriérje.

Írta: Bartháné Szucsich Mariska.

Anna törvénytelennek született. Valahol a piszkos, büszke csapszék körül kódorgott az anyja részegen és rongyosan; utjába került egy épen olyan piszkos, zord nemesü csavargónak. Akkor született Anna...

A nagybátyja neveite, egy vak, vén ember, akitől csudalatosképen mindenki félt és senki sem mert becsapni, dacára annak, hogy már husz éve vak volt.

Nagy, hatalmas testű és erős ember volt, hosszú keze mindenhova elért és mindenlve lefűt. Kicsiny felesége alig mert létezni, járni, vagy enni melettte és hagyta, hogy az ura megverje, pedig alacsonyok voltak és mindig nyitva álltak az ablakok...

Ősz volt mindkettő, a férfi is, az asszony is. A vak ember mégis mindig féltette az asszonyt. Nem akarta elhinni az asszonynak, hogy már fogatlan, ráncos és vén, mindig a husz év előtti harminchat éves asszonyt látta tele fűre mordulatokkal, mosollyal az ajkán, kacsinó kacérsággal a szemében. Husz éve megállt nála az idő. A volt fiatalokról nem hitte el, hogy öregek.

Szeriatlenül fősvény volt és mindent meg tapogatózott; kezei salate láttak.

Ez az ember fiatal korában durva, erőszakos, szugori és fősvény volt. Ő adta el legelőször a nővérét, Anna anyját egy vén lókereskedőnek. Vaksága előtt két évvel került hozzá

a tizenégy éves, nagytestű, erőscsontu Anna. Végignéztte a lányon és mikor látta annak lusta mozdulatait, először ki akarta dobni, aztán hátba vágta, egy sajtárt és egy fűvót adott neki és elküldte maltart hordani egy nagy ház építéséhez. Minden szombaton elszedte Anna pénzét és megverte.

Delet-harangoztak. Anna lament a hűs szuterénbe, leült, otrombán szőrakta a sáros lábait, előszedett egy kékcsinó rongyot, amiben egy darab szalonna, kenyér és egy ugorka volt; az ebédje. Evett. Lábalával közben közömbösen kaparta a földet, csámcsogott, a szalonnát nem vágta, hanem bavitte az egészét a szájába és úgy marcangolta. Az egész szája és kerülete csupa zait volt és fénylett.

A vállalkozó ötvenes ember volt, minden szoknya után szaladt, léha, üres és durva.

Az építőmester lement a szuterénbe; Anna széthurta zsiros száját és nevetett rá. A nevetésében nem volt női kacérság, csak nevetett, mert ilyenképen gondolta megoldani azt, hogy ő ott ül és a szigorú főnök előtt nem ugrik föl.

— Állj föl! — mondta az építőmester, — töröld meg a poládait!

Anna végignéztte a száját a ruhája ujjával, lomhán fölállt és el azart menni.

— Maradj itt!

Az építőmester leült egy halom kőre.

— Gyere közelebb! — förmedt Anaára.

Anna közelebb ment, a vállalkozó rázott

egyét a rákláján, hogy négy gomb leszakadt róla...

Anna az éjjeli vendéglő egy asztalánál állt, egy kocsisal durva sravakat váltott. Csinos, olcsó piros ruha volt rajta. Ismér kötény előtte és a szap, acélosan kékese fekete haja közepett el volt választva, a kontya alatt egy nagy piros masnit tűzött.

Hangos zörgéssel egy másik asztalhoz hívták. Anna egyszerre nyolc sördőpoharat vitt a két kezében és letette egy asztalra. Ott megcsipték az arcát, Anna nem ellenkezett. Az egyik férfi felrehtta és sokáig beszélgetett vele. Anna azt mondta rá:

— Jól van!

Járt a kocsmába egy főpincér, alacsony, vézna, erődes beszédű, akaratnélküli ember. Tetszett neki Anna parancsoló hangja, magas, erős termete és feleségül vette Annát.

Anna ekkor nagy átalakuláson ment keresztül. Felesége volt egy embernek, ténsaszonyrak hívták, az ura vizgázott rá és őriste, megszaldta csöndes hangon, ha férfire nagyon ránézett és: Anna olyankor nagyon szégyellte magát és elkezdett csöndesen, halkán lépni, az u'cán nem nézett se jobbra, sem balra. Félt az urától, szót fogadott neki, mert az őt, az éjzenkák leányát elvette.

A pincér könyveket, újságokat hordott neki és Anna habssolta, szivta magába a sokféle könyv tartalmát, levegőjét. Sijátka-

Egy-egy résen besurran az új idők levegője a hadsereg százados fallal elzárt intézményei közé és bontogatja az elavult, dohos épületeket. Lassan-lassan bemölik a régi katonai igazságszolgáltatás, a középkornak legtovább életben maradt, közénk nem illő rendszere. Pusztul a csillogás, a peckes parádé, a mely azelőtt a hadsereg főkélléke volt. Az öreg tábornokok lassan járó fölismerése, tartózkodó ébredése egygyel tovább mehetne. Az elavult dolgok selejtezése során a cs. és kir. lomtárba dobhatnák a Hauptrapportot is. Ugyse való már egyébre, mint, hogy egy-két ember kitölthesse benne az uniformisban való tetszelgésnek a hadastyánkorból megmaradt szenvedélyét.

Kossuth Ferenc a Máv.-ról.

Tárgyalják a kereskedelmi költségvetést.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 3.

Ma tárgyalta a képviselőház pénzügyi bizottsága a kereskedelmi tárcza költségvetését. Egyik szónok felemlítette a máv.-on utóbbi időben történt baleseteket, mire Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter hosszabb érdekes beszédben ismertette az államvasutak mai helyzetét. Beszélt a miniszter a máv. fejlesztésének terveiről is, melyek keresztülvitelét a mostani gazdasági viszonyok nagyon megnehezítik.

Egy másik képviselő felszólalására Kossuth gazdasági önállóságunkról is beszélt és annak megteremtését miniszteri működése főcéljának mondotta.

A kereskedelmi tárcza budgetjének vitájáról itt következik tudósításunk:

(A pénzügyi bizottság ülése)

A pénzügyi bizottság ma délelőtt 10 órakor folytatta Széll Kálmán elnöklésével a költségvetés tárgyalását. Napirenden volt a kereskedelmi tárcza költségvetése.

Nagy Emil előadó hosszabb beszédben ismertette a kereskedelmi miniszterium költségeit.

gos aszonyi okosságra ébredt a könyvekből Anna Sokat nézett a tükörbe és ha az alacsony kis sovány ura hasaját, sajnálkozva és gúnyosan nézett rajta végig. Olyan furcsa volt neki az, hogy ő olyan erős és az ura, aki neki eddig parancsolt, olyan alacsony és vézna.

Akkortájt vette feleségül Anna egy barátját, aki szintén olyan volt mint ő, egy költő és magasabb állású hivatalnok.

Anna éppen az uránál tartózkodott a vendégszobában, mikor Teréz a férje karján finom ruhában, szép kalapban bejött a vendégszobába. A pincérek és az ura mélyen meghajoltak a két vendég előtt; Anna csak bamult, nézte a hódolatot és nagy harag fogta el Teréz iránt, aki rá sem nézett és nem akarta őt megismerni.

Egy asztalnál egyedül ült egy táblai bíró, egy alacsony aranyvikkeres ur és szemtelenül fixirozta Annát. Anna nem mert ránézni. Az ura ott sürgött a két új vendég között és véletlenül végig öntötte Teréz ruháját. Teréz fölugrott, fölemelte a kezét, mintha arcát akarná ütni az urát hitetlen dühében; de aztán visszakeresztelte a kezét és csak annyit mondott:

— Ostoba!

Anna várta, hogy az ura most valami nagyot fog tenni. De a sovány emberke csak görnyedten és pirosan állt ott, mint azok a koldusok, akiknek pincérlány korában huncokt adott.

Es Anna elfordította fejét, ránézett és rámosolygott az aranyvikkeres bíróra...

ségelírányzatát. Ohajtáná, hogy a miniszterium ne hat épületben és ne bérházakban, hanem egy hatalmas központi épületben találja elhelyezést.

Kossuth Ferenc örömmel jelenti, hogy azok az üzemek, amelyeknek vesőése tárcája keretébe tartoznak, nagy mértékben fejlődnek. Orfási fejlődés van a vasutaknál, úgy hogy az állam pénzügyeire való tekintettel a nagymérvű fejlesztés nem lenne eszközölhető, még akkor sem, ha az elmúlt években nem történtek volna a beruházások tekintetében túlsótt takarékoságok. Epp ilyen fejlődést mutat a posta és a postatakarékpénztár. Nagy Emil felszólalására igéri, hogyha abban az időben még miniszter lesz, amikor a kérdés aktuálissá válik, nem cstra palotát, hanem praktikus, egyszerű, amellott azonban monumentális épületet emeltet.

(Vita a máv.-ról)

Nagy Ferenc: Fájdalommal látja, hogy az államvasutak budgetje az előző évekhez képest visszaesést mutat. Elismeri, hogy nagyobb eredményeket nagyobb befektetés nélkül elérni nem lehet. Szükségesnek tartaná a vasutak érdekében nagy áldozatokat hozni, nemcsak finandialis szempontból, hanem az ország gazdasága érdekében is. A torlódás folytán előállott bajok ma is fennállanak. Azok orvoslását óhajtja és kérdesi a minisztert, mikor szünnék meg a bajok?

Széll Kálmán: Ha 600 milliót befektetünk!

Nagy Ferenc azt is megjegyzi, hogy ha a pénzügyi áldozatot meg is hozzák, a kivitelnek még mindig vannak technikai akadályai idő tekintetében. Utal az utóbbi időben történt vasuti szerencsétlenségekre. Óhajtja a vasuti adminisztráció gyökeres reformját, sürgöti a decentralizációt. A miniszter iránt teljes bizalommal van.

Kossuth Ferenc kereskedelmi miniszter természetesen találja, ha a vasutak ügyével behatóbban foglalkoznak. Nemcsak azért, mert ez tárcája legfontosabb része, hanem, mert a vasutak bírnak legnagyobb befolyással az ország gazdasági érdekére. Elismeri, hogy a vasutak mérlege nem a legkedvezőbb, de ennek megvannak a maga rendkívüli okai. A máv. mérlegének romlását az üzleti kiadások aránytalan emelkedése okozta, amivel a bevé-

teleknek csakis a forgalom természetes fejlődésével arányos emelkedése nincs harmóniában. Nevezetesen az üzleti kiadásokat rohamosan fokozták: az alkalmazottak fizetésének és egyéb illetményeinek a múlt évben hozott törvényekkel és a szociális kívánságok figyelembevételével történt emelése, továbbá az üzleti anyagoknak általában s különösen a üzemanyagoknak a talpa árának, ugyasintén a munkabéreknek igen nagyarányu drágulása, míg ellenben a bevételek alapját képező díjszabások egyáltalán nem emeltettek, sőt ellenkezőleg, az ipar és egyéb közérdek szempontjából a forgalomnak nyújtott újabb és újabb díjszabási mérséklésekkel még csökkentettek.

A mérleg rontására közrehat a helyi érdekű vasuti hálózat rohamos fejlődése is, amennyiben a helyi érdekű vasutak forgalma természetesen kisebb, mint a máv. saját vonalainak forgalma s így, míg az üzlet lebonyolítása 1897-ben a máv. saját vonalain a bevételek 63.5%-át vasuti igénybe, addig a helyi érdekű vasutak üzleteredményeinek hozzászámításával az üzleti kiadások a bevételeknek 70.98%-át emésztik fel, amiből önként következik, hogy minél több helyi érdekű vasutat kénytelen az államvasut kezelni, annál inkább fog az üzleti hányad emelkedni, ami a máv. mérlegére igen hátrányos befolyást gyakorol. A vasutak jövedelmezősége a tényleges tőkének 3.92%-a, ami nem igen rosszabb az előző évek eredményénél. A Nagy Ferenc által felhozott bajok megszüntetéséhez idő kell. A költségvetésben 108 millió van kontemplálva a befektetésekre. Amikor ezek a befektetések tényleg megörténnek, remélhető azok eredményeképp a bajok csökkenése. Az adminisztráció reformja — melyet régóta alapos tárgyalás készít elő — külsőben van. Célja a szolgálat nagymérvű egyszerűsítése és gyorsítása. Jelzi, hogy em azért nem teszi ocsóbbá az adminisztrációt, mert a decentralizáció mindig költségesebb, de célszerűbb és üzletszerűbb is.

(A gazdasági függetlenség.)

Ráthay László gazdasági függetlenségünk megteremtésének szükségességéről beszél.

Kossuth Ferenc kijelenti, hogy azsal az elhatározással lépett a kereskedelmi miniszteri székbe, hogy Magyarország gazdasági függetlenségét megteremtse. Ha tökéletesen és gyors-

Anna keresztülsuhogott a szalónon. Nagy fekete rámás vörös plüss fotelek terpeszkedtek a szalónonban, a puha virágos szőnyegek. Anna odament a nagy üvegsektényhez, melybe a cseléd az eszütöt rakta be és kiabált vele, hogy nem tiszták az evőeszközálványok. A leány sirt, Anna pedig megelégteltéget érzett; áment a szalónból az ebédlőbe, ahol a bíró tartózkodott; Anna följe hajolt. Az mosolyogva nézett föl reá, megchógatta Anna arcát és megcsókolta a kezét.

A jóleltben Anna arca egészen megkövödött, lágy és előkelő lett. A kezei is puhák és gödrösek lettek. A járása, a tartása átfinomodott a bíró mellett. Olyan lett, mint az urlaszonyok, akik az utcán elmentek mellette és nem néztek rá. A bíró azért sohasem beszélt róla ugy, mint a feleségéről; szigorú és kimért volt, ha a rokonal jöttek, akkor csak Anna volt, — a gazdasszony.

Esért Anna is szeretett volna más nő lenni. Nem akart tovább gazdasszony lenni, hanem urlaszony, aki után nem mernek hangosan beszélni, akármilyen rossz is, akinek hajlongva csókolják meg a bűnös kezét. Párncsolt és büszke volt hát ahol tehetett, a hentesné előtt, a boltban, a piacon; odahaza pedig egész nap sirt és gyötörte a bírót, hogy vegye el feleségül, mert a hentesné után mondta:

— A bíró szeretője, aztán hogy hencog!

A bíró valóságban kétségbeesett. Szerette Anna egyes kezét, gondoskodását, a tisztaságát, a figyelmet és rendet és nem igen cserélte volna fel Annát mással. Ilyenkor, mikor Anna könyörgött neki, hogy feleségül vegye, a

bíró hideg és szigorú lett. Kiadta Anna fizetését, nem tűrte meg a szobában és Anna nem mert megint szólni, tudta, ha a bíró elküldi, akkor mehet vissza a korcsmába, vagy ki az utcára.

Es ez így folyt husz éven át. A bíró számtalanszor kétségbeesett, Anna ugyanannyiszor könyörgött. Husz évig éltek együtt és a bíró még mindig hajthatatlan maradt. Anna lenézett asszony volt. Érezte, hogy némely asszony úgy ment el mellette a házi barátjával, mintha sohase látta volna. Ilyenkor toporzékolótt Anna. Utötte a cselédjét, elrontotta az ételt, nem evett és sirt.

Egyszer aztán Anna 30,000 forintot örökölt. Összecsomagolta a holmiját és felmondott. A bíró furcsán érezte magát. Aztán megölelte Annát és megkérte feleségül...

Anna ment az utcán finoman, kímérten, díszkréten, büszkén. Terézszel találkozott, — elnézett a feje fölött. Ment a hosszú utcában. Barna selyem blúza és szoknyája finom és elegáns volt, barna kalapján gyönyörű hervatag rózsák ingadostak. Az ősz haja olyan nyugodt, olyan tiszta arcot körített, mint amilyen a tiszta mulu. szenttelen, csendes életű asszonyoké szokott lenni.

Egy épülő ház mellett ment el. A malteros leány lejtette a sajtárt és pisskos rár förcsönt Anna ruhájára. Anna kivette a zsebkendőjét, ledörzsölte vele a sarat. A nedves hely megszáradt, nem maradt utána egy párányi folt sem...

szan nem is valósulhatnak meg a tervek, az csak finánciális dolgokon mulik.

A pénzügyi bizottság ezután általánoságban elfogadta a kereskedelmi tárca költségvetését.

A részletes tárgyalásnál

Földes Béla az iparfejlesztés szempontjából kéri a minisztert, hogy azoknál az iparágaknál, melyek nincsenek helyhez kötve, legyen különös tekintettel a magyar vidékekre. Több apró felezőülés után az ülés véget ért. A költségvetés tárgyalását a legközelebbi ülésen folytatják.

Az amerikai elnök-választás.

Az Unio nagy napja.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 3.

Ma van a nagy napja az Egyesült-Államoknak. Ez a nap dönti el, hogy Taft, a republikánusok jelöltje, vagy Bryan, a demokrata lesz-e a leghatalmasabb köztársaság elnöke. A tulajdonképeni elnök-választás ugyan december elsejét követő szerdán lesz, de ma választja meg az Unio tizenöt millió választója az ösválasztókat, akiknek szavazatától függ, hogy ki lesz az elnök az északamerikai Egyesült-Államokban.

A választást megelőző kampányban ezúttal is rendkívül heves előcsatározások folytak, melyek folyamán egyik párt sem fogyott ki a gyanúsításokból. A legutóbbi napokban már az elnökjelöltek is résztvettek a támadásokban. Bryanon és Tafton kívül még több jelölt is van. Az amerikai független párt Hisgen-t, a szocialisták Debs-t, a republikánusok egy kisebb frakciója Sherman-t jelölték, de mindezeket a győzelem legkisebb reménye nélkül.

A mostani választás nemcsak személyi jelentőségű, hanem kiváló gazdasági fontosságú is. Taft teljesen Roosevelt politikáját akarja folytatni, Bryan ellenben elkeseredett ellensége a rooseveltizmusnak. Gazdasági tekintetben Bryan inkább a szabad kereskedelemnek és a trösztök eltörlésének híve, míg Taft beéri a trösztök némi megrendszabályozásával is.

A mai választásról, melyek már erős agitáció előzött meg, itt következnek távirataink:

A választás kezdete.

Newyork, nov. 3. Newyorki idő szerint ma reggel 7 órakor, budapesti idő szerint délután 1 órakor kezdődött a választás. Roosevelt tegnap nagy lelkesedéssel így nyilatkozott:

— Tönkretettük a demokratákat!

London, nov. 3. Itt egész bizonyosra veszik Taft megválasztását.

Newyork, nov. 3. Valamennyi hír megerősíti, hogy emberemlékezet óta nem mutatkozott ily csekély érdeklődés a választás iránt, mint most. A demokratáknak még mindig elég jó kilátásuk van. Minden attól függ, hogy Newyork állam, amely 32 ösválasztót küld a választó kollégiumra, kire szavaz. Ha ez az állam demokrata választókat választ, akkor Taft bukása majdnem egészen bizonyos.

Taft vezet.

London, november 3. Feltűnő, hogy Londonban most igen kevés fogadást kötöttek a választás eredményére. Tavaly több mint egy millió koronát fogadtak, az

idén alig négyszázezeret. A fogadásnál Bryan kvótája ma Londonban így áll: 5 : 1. Newyorkban pedig 4 : 1. Taft győzelmét biztosra veszik.

A választásnak a mi időszámításunk szerint előreláthatólag szerda reggel lesz vége.

A postamesternő büne.

A királyi tábla ítélete. — Egy év helyett hét hónap.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

A nagyváradi tábla leszállította a büntetését egy, az aradi törvényszéken súlyosan elítélt postamesternőnek, aki a pénztárvizsgálat alkalmával hivatalában talált kilencszáz korona hiányról nem tudott számot adni. A szerencsétlen asszony ügyét a következőkben ismertetjük:

Zabó Rozsáné szül. Javarovszki Mária a gyoroki postahivatalt 1900. óta rövid megszakításokkal hét évig vezette, az őreg postamesternő, özv. Pál Jánosné megbízásából havi 80 korona fizetésért. Hasonló idő alatt panasz elvitt, hogy a nyugalomba vonuló agg postamesternő helyébe őt fogják kinevezni.

A múlt év január havában az asszonynak egy kis gyermeke halt meg. Alig talált vigasztalást a nagy csapás miatt, máris újabb baj érte. Férjének nagyszámu hitelezői pereltek követelésükért és ugyanakkor lett öngyilkos Lengy román lelkész, akiért férje nagyobb összeg erejéig vállalkozást vállalt. A család szerencsétlenségét így még anyagi gondok is növelték. A lakásukon talált fogókat a hitelezők lefoglalták és csakhamar elárveresték.

Rövid csapás alatt teljesen megtört a szerény asszony és míg azelőtt pontosan, hiba nélkül látta el hivatali teendőit, most közeledéssel egészen apatikusac, a kelő gondosság nélkül teljesítette.

A múlt év január harmincegyedikén az Eichner Adolf gyoroki cég egyik tagja, Eichner László a 487. számú csekkleppal 918 korona 71 fillér készpénzt adott fel a gyoroki postahivatalnál. Zabó Rozsáné a pénzt átvette, az átvételt pecséttel és sajátkezű aláírásával nyugtázta. A befizetési lajstromba azonban ezen összeget az átvétel napján nem vette be, csak midőn arról értesült, hogy a napokban rovincsolás lesz, az átvétel után négy nappal könyveit el 18 korona 71 fillért, 900 koronát pedig saját cöljeire fordított.

A postamesternő ezzel védekezett, hogy a múlt év elején, amikor a rovincsolás e hiányt megállapította, őt oly súlyos csapások érték, hogy állandóan meghasonlott kedélyállapotban végezte hivatali teendőit és nem tudja, tényleg befizették-e a kilencszáz koronát. Azt is lehetségesnek tartja, hogy a pénzt átvette, de azt fiókjában, vagy az asztalon hagyta és így az elfelejtett. A pénzt azonban ő el nem tudta adni.

A kihallgatott tanúk terhelő vallomása alapján a törvényszék ez év márciusában tartott főtárgyaláson nem fogadta el az asszony védekezését és a postamesternő hivatali sikasztás büntetése miatt egy évi börtönrre ítélte. Ma érkezett le a törvényszékre a nagyváradi tábla ítélete, amely az első bíróság ítéletét megváltoztatta a Zabó Rozsáné büntetését két hónapra szállította le.

A magyar nyelv az aradmegyei román iskolákban.

Eredménytelen a tanítás. — Vizsgálat 20 község iskolája ellen.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Többször irtunk már arról, hogy az új népoktatási törvény értelmében az aradmegyei tanfelügyelőség állandó figyelemmel kíséri az aradmegyei nemzetiségi iskolákat, különösen abban az irányban, hogy eleget tesznek-e a magyar nyelv eredményes tanítása érdekében előírt követelményeknek. A vármegye közigazgatási bizottságában, mely többször foglalkozott már ezzel az ügygyel, a legközelebbi ülésen ismét szóba kerül ez a kérdés és pedig azért, mert a tanfelügyelőség vizsgálata azt állapította meg, hogy igen sok aradmegyei román iskola esik e tekintetben kifogás alá. A kifogásokat a hatóság közölte ugyan már az aradi görög keleti román szentszékekkel s a szentszék nagy részben intézkedett is már a mulasztások pótlása érdekében, sok helyen azonban a tanfelügyelőség most sem találta eredményesnek a magyar nyelv tanítását és ezért a közigazgatási bizottság elé viszi az ügyet és ott kér erélyesebb intézkedéseket.

A tanügyi hatóság majdnem az összes aradmegyei iskolákban talált a tanításban kifogásolnivalót. Az Apponyi-féle törvény ugyanis azt követeli, hogy a négy osztályt végzett növendékek folyékonyan beszéljék a magyar nyelvet. Az aradi szentszék felírt nemrég a kultuszminiszterhez, hogy közvetlenül az új törvény életbeléptetése után még ne ragaszkodják e kívánsághoz, mert azt egyszerre lehetetlen megvalósítani, különösen akkor, mikor a tanításra nézve még rendes tanterv sincs megállapítva. A kultuszminisztérium még nem válaszolt erre a kérelemre, a tanfelügyelőség pedig a törvény értelmében járva el, sok községben vizsgálatot tartott s nagyon eredménytelennek találta a magyar nyelv tanítását. Különösen a buttyini, ternozi, borossebesi és nagyhalmágyi járásokban nem volt kielégítő a magyar nyelv oktatása, sőt ezekben a járásokban sok más kifogást is emelt a tanfelügyelőség a román iskolák ellen. Az iskola helyiségeinek állapotát, a tantermek felszerelését igen sok községben kifogásolta a hatóság, szigorúan felszólítva az iskola-fentartókat a mulasztások pótlására.

Ami a magyar nyelv tanítását illeti, különösen a következő községek iskoláit kifogásolták:

Boncsed, Szalassán, Nyagra, Mínyab, Szalatin, Musztesd, Nadalbesd, Susány, Ignasz, Kertes, Horbes, Lupesd, Pernyesd, Valemare, Szakács, Matizes, Solymos-Bucsa, Zöldes, Szaturo stb.

A kifogásokat követték az aradi görög-keleti román szentszékekkel, amely minden egyes esetben bejelentette Aradmegye közigazgatási bizottságának, hogy intézkedett a magyar nyelv eredményesebb tanítása és a többi mulasztás pótlása iránt. Az állapotok azonban még mindig nem teljesen megfelelők és ezért a közigazgatási bizottság november havi közgyűlésén megteszi ez irányban a szükséges intézkedéseket.

A Polónyi—Lengyel-pör a kurián.

A bizonyítás kiegészítését nem rendelték el.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 3.

Amikor a budapesti esküdtbírósg tárgyalta ezt az izgalomban bővelkedő sajtópört, a közönség valósággal megostromolta a törvényszéki palotát. A rendőrségnek még a közeli utcákat is meg kellett szállnia, oly nagy volt a tolongás. Benn az esküdtszéki teremben pedig ember ember hátán tolongott. Az ítélet május 4-én, hajnali három órakor hirdette ki Zsitvay Leó kuriai bíró, az esküdtbírósg elnöke. A bíróság, amint ez ismeretes, nyilvános becsületsértés vétsége címén három hónapi fogházra és ezer korona pénzbüntetésre ítélte el Lengyel Zoltánt.

A közönség valósággal elszörnyűködött a marasztaló verdikten, maga a tulajdonos ítélet pedig megdöbbenést keltett. A jogászvilág, amikor a fontos semmisségi panaszokról értesült, biztosra vette, hogy ez az ítélet sohasem lesz jogerős, mert a Kuria új tárgyalást fog elrendelni.

A tárgyalás a Kurián ma délelőtt kezdődött meg. A legfelső bíróság épülete előtt semmi tolongás, egy szál rendőr sincs. Benn a folyosókon ügyvédek és a lapok tudósítói vitatkoznak a semmisségi panaszok corsa felett. A közönség érdeklődése mintha teljesen megcsappant volna, mert az épület belseje azt a képet mutatja, mintha csak egy szürke hétköznapi volna.

A tárgyalás megkezdődik.

A tárgyalás háromnegyed tíz órakor kezdődött. Bernáth Géza tanácselnök konstatálja, hogy a körvád részéről Székely Ferenc korona ügyész, a védelem részéről Vássonvi Vilmos dr. védő jelent meg. Polónyi és Lengyel ma nem jelentek meg. Ezután az elnök felszólítja Válcay referens bíró az ügy ismertetésére.

Tíz óra van, amikor Válcay halk, monoton hangon hozsáfog referációjához. Előtte hatalmas aktacsomók tornyosulnak.

Antiszemita hecc.

Lengyel Zoltán semmisségi panaszának, amelyet Vássonvi Vilmos szerkesztett, a következő részletei ragadták meg leginkább a hallgatók figyelmét:

Lengyel Zoltán semmisségi panaszában mindenekelőtt azt igyekszik bebizonyítani, hogy Polónyi Géza antiszemita heccet akart csinálni a pörből.

Hivatkozik Polónyi képviselő barátainak nyilatkozataira, mely majdnem mind ebben a csinosodik ki:

— Az egész küzdelem a zsidók harca a katolikus Polónyival szemben.

Ennek a hangnagnak megvolt az eredménye. A zsidó esküdtök megdöbbenek; látják, hogy Lengyel Zoltán fölmentésével az antiszemizmust szabadítják föl.

Ernyei Lajos zsidó vallású esküdtbíró 1908. május hó 8-ik napján vasárnap délután, miután a tárgyalás hétfőre már elhalasztatott, az Erzsébetvárosi Kör nagytermében Grünfeld Miksa gyáros, fővárosi bizottsági tag és W. L. Pál háztulajdonos előtt nyíltan bevallotta mindazt, ami a három esküdtbíró nyilatkozatában foglalatik, nyíltan kijelentve:

— Most már nem tétethetünk akaratunk szerint, mert ha Lengyel Zoltánt a zsidó vallású esküdtök fölmentik, ebből Polónyikék révén a legveszedelmesebb antiszemita mozgalom keletkezhetik az országban.

Grünfeld Miksát annyira felháborította ez a kijelentés, hogy Ernyei Lajos esküdtbírónak a következőket mondotta:

— Ha ez úgy van, akkor önöknek, mint becsületes embereknek be kellene jelenteniök ezt az elfogultságukat az elnöknek.

Ugyanabban Ernyei Lajos, Pál Sándor dr. orsz. képviselő és Blér Henrik fővárosi bizottsági tag előtt közjegyzői okiratba foglalt nyilatkozatuk szerint 1908. május 7-ikén este 8 órakor, tehát már az ítélet kihirdetése után a legkörményesebben beismerte, hogy a zsidó vallású többségben lévő esküdtör, bár Lengyel Zoltánt ártatlannak tartották, megállapodtak abban, hogy Lengyel Zoltánt becsületsértésben fogják elmarasztalni. E megállapodás jóval a verdikt előtt történt.

A félrevezetett esküdtök.

És ezt is csak azért teték, mert azt hitték, hogy Lengyel Zoltánt pénzbüntetésre fogják ítélni.

Szamek Mihály és Lichtenstein Márton esküdtök egyenesen kijelentik, hogy az esküdtörök ügyvédtagjai őket téves tudatukban megértesítették, sőt egyenesen megnevezik Ullmann Pál dr. ügyvéd-escüdtöt, ki aznál kapacitáita őket német nyelven:

— Was wird geschahen? Lengyel wird höchstens ein paar Gulden bezahlen!

A három havi fogházbüntetés ezt kiszabott ítélet kihirdetése után az esküdtök megdöbbenek és megjeltek megfélemlítés és tévedés alapján hozott verdiktjük következményeitől, mert abban a biztos tudatban határoztak, hogy Lengyel Zoltán csak pénzbüntetéssel lesz sújtható. Szamek Mihály esküdtbíró határozottan mondja, hogy nyomban meginterpellálta Ullmann Pált e szavakkal:

— No, mi van a pár forint büntetéssel? Lassa Ullmann ur, es nem volt fair dolog!

Szamek Mihály és Lichtenstein Márton nyilatkozata szerint Schwartz Vilmos dr. és Ullmann Pál dr. esküdtök már a tárgyalás legelején, még a bizonyítás előtt kezdtek az esküdtöket Lengyel Zoltán ellen állá foglaltára kapacitálni.

A Cséry, Ullmann, Nákó-ügy.

A referációjában azután sorra felvonul a Beke Erzsébet, a Cséry, a Duna rakpar, a Városi és Kövi Vilmos, a Gschwindt régen szunynyadó ügye, Polónyikék 1907. január 29-én hatrendű régalmazás miatt beadott feljelentése, a vádtanács határozata. Majd a tárgyalás aktáira kerül a sor. Az előadó monoton hangon olvassa az esküdtszéki tárgyalás lázas levegőjében történt események szürke aktáit. Kiemeli az előadó, hogy az esküdtök közé sorozták Ullmann Pált is, az elhalt Ullmann Lajos rokonát, azinek a Duna rakpari bérbeadása körül nagy szerepe volt éppen Polónyi Gézával kapcsolatban. Itt hargzott el az első semmisségi panasz. Majd merantál Braun Mór vallomásának ügyére kerül a sor. Az esküdtbírósg elnöke, Zsitvay Leó dr., a tárgyaláson felolvastatta Braunnak a vizsgálóbíró előtt tett vallomását, ami ellen a védő semmisségi panaszt jelentett be. Nákó Sándor gróf. Sándor Pál, Cséry Lajos, Jellinek és a többiek sorra felvonulnak. Válcay Bertalan pedig olvas és magyaráz tovább még néhány napig.

A bizonyítás kiegészítése.

A bizonyítás kiegészítése kerülvén szóba, a védő több előterjesztést tesz. A

Beke-ügyben kéri több tanu kihallgatását. A villamos-vasut dolgában ismertette annak az 50,000 korona honoráriumnak történetét, melyet Polónyi a társaságtól kapott. Az Erzsébet téri kioszk bérletére vonatkozólag több akta beszerzését kéri. A Polónyi által Splényi Ödön báró és Szabó Gyula ellen indított sajtópör aktáit szintén kéri beszerezni. Hivatkozik végül két újabb esetre. Ismerteti a Sáborszky esetet és azt az összetűzést, mely akkor támadt, mikor Polónyi felemlítette, hogy a vádlott ügynököket küldött szét, hogy ellene agitáljanak.

Ekkor szünet következett, mely után az elnök kijelentette, hogy a Kuria a védőnek a bizonyítás kiegészítésére vonatkozó kérését elutasította. Polónyi és az ügyész visszavonják semmisségi panaszukat.

Vássonvi Vilmos: Több irást kér felolvasatni, köztük annak az öt esküdtörnek közjegyzőnél hitelesített vallomását is, akik azt mondták, hogy megfélemlítették őket s azért foglaltak állást Lengyel ellen.

Székely koronaügyész ellenzi az irások felolvasatását. A bíróság visszavonul tanácskozássra és rövid tanácskozás után kihirdeti, hogy megengedi a védő által bejelentett irások felolvasását.

A tárgyalást holnap délelőtt 10 órakor folytatják.

Hegyi páter újra kívándorol.

A csongrádi népvezért elítélték.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 3.

Rendkívül érdekes esemény híre érkezik Szegedről. Azt jelenti a táviró, hogy Hegyi Antal, a híres népvezér, volt csongrádi plébános ismét utra kel Amerikába, mert itthon nem tud megbarátkozni a viszonyokkal.

Hegyi Antal, a hírhedt csongrádi plébános, mikor Amerikából visszavándorolt és a Csillagbörzönben leülte a büntetését, igazgatója lett a csongrádi keresztény hitelszövetkezésnek. Mint ilyen, folyamodott a pénzügyigazgatósághoz italmérési és trafikengedélyért. A kérvényre azonban két két korona helyett egy egy koronás bélyeget ragasztott fel, amiért meglepetésték. Hegyi ekkor meggyanúsította a pénzügyigazgatóság egyik tisztviselőjét, hogy levette a kérvényről a bélyeget. Ezért a pénzügyigazgatóság Hegyi ellen becsületsértés miatt feljelentést tett. Ma tárgyalta ezt az ügyet a szegedi törvényszék, mely Hegyit 40 korona pénzbírságra ítélte.

Es Hegyit szörnyen elkésztette. Beszégetett vele egy hírlapíró, akinek a következőket mondta:

— Végtelenül szeretem Csongrád derék, jó magyar népét, de ezzel a halvasztendővel a vállamon visszavágyom Amerikába és nem is nyugasom addig, míg vissza nem megyek oda. Amerikában szükségük van én reám a véreinknek, akiknek az északéban még sokat lehetek hátralevő évelm alatt. Róm. kath. magyar árva házat és zárdát akarok lécsíteni, erre ott nagy szükség van. Egy amerikai magyar milliomas és egy két főpap támogatnak tervezem kiviteleben.

Ara a kérdésre, hogy ha itthon megválasztanák képviselőnek, vállalás-e mandátumot, kemény határozottsággal felelte:

— Sokasom válnék. Négy és fél évig élttem Amerikában és a tengerentúli élet olyan hatással volt reám, hogy azóta nincs itthon egy nyugodt napom: folyton viszálygyom. Itthon mindjobban érzem az élet nyugóit és nem találok meg azt a munkateret, mely lelkemet kielégítené. Politika, hírlapírás nem is nekem való már, mert én lelkész akarok maradni és mint lelkészre Amerikában nagy misszió vár reám.

Külföldi hittérítők Aradon.

Az adventisták négy napos közgyűlése.
A különös vallás hívei.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3

Van Aradon egy csekély számú hívőből álló felekezet, amelynek létezéséről csak kevesen tudnak: az adventisták felekezete ez. Ötszáznál alig vannak valamivel többen Magyarországon olyanok, akik e különös vallás tanításait elfogadják. Iparosokból, munkásokból s főleg sok nőből áll a magyar adventisták kicsiny tábora, amelynek egész hitélete a biblián épül fel s egyedül arra támaszkodik. Ünnepejük a szentírás parancsa nyomán a szombat. Minden évben közgyűlést hívnak össze, amelyen nyilvános előadásokat tartanak hitük igazságainak terjesztésére. Aradon öt évvel eze őtt volt ilyen közgyűlése a magyar adventistáknak s az idén ismét Aradon tartják négy napra terjedő közgyűlést, amelynek tárgyszorozatán rendkívül érdekes előadások szerepelnek. A szónokok svájci, németországi és budapesti misszionáriusok, köztük a felekezet magyarországi apostola: *Huenergardt János*.

Az *Aradi Közlöny* munkatársa felkereste az aradi adventistákat rendes gyűlékezési helyükön, ahol istentiszteleteiket szokták tartani. Az ott tapasztaltakról a következőkben számol be:

Az aradiak templomában.

A Fábán utca 1. számú háznak egy alsószobájában van az aradi adventisták temploma. A helyiségben mindössze nyolc egyszerű pad áll, a négy tiszta fehér fal mindegyikén fekete keretű kis tábla lóg, amelyen bibliai mondások állnak német szöveggel. Hassz egynéhány hívő szorong a szobácskában, egyszerű, becsületos külsejű munkásemberek, de tulnyomó részben nők, sőt ruhában, imádságos könyvvel a kezükben. A keddi istentisztelet hét órára volt kiűzve s ők várják a fővárosból érkezett hittérítőket, *Huenergardt Jánost*.

A helyiség *Lovas Károly* aradi ablaktisztítási vállalkozó tulajdona s ő bocsátja azt — természetesen díjtalanul — a hívők rendelkezésére. *Lovas* az aradi gyűlékezet előjárója s a rendes istentiszteletek szónoka. Ő látja vendégül a vezért, *Huenergardtot*, egy magas, harmincöt-negyven év körül holland származású férfit.

Beszélgetés az aradi vezérrel.

Mielőtt az istentisztelet megkezdődne, beszélgetésbe elegyedem *Huenergardt*tal és *Lovassal*. Nyíltan, őszintén válaszolnak kérdéseimre, amelyeket a magyar s különösen az aradi adventisták viszonyaira vonatkozólag intézek hozzájuk. Mély, rendíthetetlen vallási meggyőződés árad minden szavukból, szemük csillog, amikor az új adventről, Krisztus második földre jöveteléről beszélnek.

— Harmincan vagyunk aradiak adventisták, — mondotta *Lovas* — de a környéken, Gyorokon, Ménesen, Pécskán és Kevermesen is vannak híveink. Tíz éve, hogy a vallás Aradon hívőkre talált, de eleinte kevesebben voltak. Szombaton, zaj nélkül tartjuk istentiszteleteinket, amelyeken bárki részt vehet. Négyezer hetenként gyűlnek össze a hívők lakásomon: vasárnap, kedden és pénteken este, szombaton, ami ünnepnapunkon pedig két istentiszteletet tartunk, egyet délelőtt és egyet délután. Így él a mi gyűlékesünk immár tíz év óta, hat napon át dolgozunk, a hetedikén, szombaton megpihenünk és imádkozunk.

Lovasnak a neje is buzgó hívő. Kérésre előhozta énekes könyvét, amelyből az istentisztelet kezdetén szoktak énekelni. A könyv német, a címe: *Zions Lieder*, de a magyar kiadása már készen van s a jövő héten fog megjelenni.

A magyar alapító kijelentései.

A szekta magyarországi megalapítója *Huenergardt János*, aki egyuttal „*Az Utolsó Üzenet*” című magyar nyelvű havi folyóirat szerkesztője. Ez a lap a felekezet céljait szolgálja. Előfizetési ára egy évre két korona. Érdekes, hogy Hamburgban nyomtatják s a kiadóhivatala is ott székel. *Huenergardt*on kívül a szerkesztőség tagjai *Hörcher Gyula* volt fővárosi ügyvéd és *Kessel Frigyes*. A lap egyik rovatának ez a címe: A misszió köréből. A novemberi szám e rovatában ilyen című cikk látható:

A harmadik angyal üzenete Középfrikában.

A tizennégy oldalas lap tele van bibliai idézetek magyarosításával és erkölcsi példázatok tartalmú mesékkel.

Nagyon érdekes adatokat szolgáltatott *Huenergardt* a magyar adventisták felekezetének alapításáról.

— Tíz évvel ezelőtt kerültem Magyarországra Amerikából, ahol a mi vallásunknak igen sok híve van. Abban az időben az egész országban tizenkét-tizenhárom tagja volt a felekezetnek. Egy év alatt megismertem magyarul és elindultam híveket szerezni. Először Budapesten próbálkoztam, azután bejártam Kolozsvárt, Nagyszombat, Brassót, Nagyváradot, Aradot, Temesvárt és Békéscsabát, mindenütt hirdelve a mi vallásunk tanait. Ma, tíz év után többen vagyunk ötszáznál. A hívek legnagyobb része a szegényebb néposztályból gyűlt körünk és bizom abban, hogy rövid idő múlva még többre szaporodunk.

Hiszünk a bibliában.

Kérésre ezután röviden ismertette a hitük alapelveit.

— Hiszünk a Szentírás és mindent, ami abban áll, elfogadunk. Hiszünk, hogy az embernek meg kell térnie, ujja kell születnie, Krisztus szavai szerint meg kell tartania az isteni törvényt. Ezért mi a hét hetedik napját, a szombatot ünnepejük, mert a vasárnap csak gyarló emberi intézmény, amely Krisztus után a negyedik században jött létre. A mi ünnepünk akár a zsidóké, péntek este veszi kezdetét, de azért keresztény felekezet vagyunk. Hiszünk, hogy Krisztus Isten fia, aki ismét vissza fog térni e földre, amint a próféták megjövendölték. Mikor lesz az új advent, nem tudni, de az idők jeléből azt látjuk, hogy nemsokára eljövend Krisztus.

A fanatikus meggyőződés tüze sugárzott a szemébe, amikor erről beszélt, de azért a hangja csodálatosképpen csendes maradt, nyugodt és kimért. A szobában levő néhány hívő áhitattal hallgatta a vezér minden szavát, aki ezután büszkén hangoztatta, hogy ők az egyetlen vallásfelekezet, amelynek hitelvei között az alkoholtól való tartózkodás s általában a mértékletesség is szerepel.

— Vallásunk tiltja a dohányzást, egy hívőnek sem szabad alkohollal élni, vagy dohányozni. Krisztus nemcsak a lélek megváltására jelent meg, hanem azért is, hogy az ember testileg is tökéletesebb legyen, szent, tiszta életet éljen. Azért boldogtalan a mai emberiség, mert ezeket az elveket figyelmen kívül hagyja.

Meghívtak azután a közgyűlési előadásokra, amelyek holnap este kezdődnek. A külföldi hittérítők és a budapesti misszionáriusok csak holnap délelőtt érkeznek Aradra.

A közgyűlés programja.

A közgyűlésről holnap felfogások fognak megjelenni a következő tartalommal:

A magyar adventisták

évi közgyűlése alkalmából

nyilvános előadások

fognak tartatni

több külföldi hittérítő és misszionárius közreműködésével

korunk alapvető igazságairól
a vallás- és tudomány fényében.

Az előadások folyó évi november hó 4—8-ig *A Salacz-utca 6. sz. a nyilvános helyiségben* a következő sorrendben követik egymást:

I. november 4. szerdán este 7/8 órakor: „A huszadik század nagy reformációja.” *Schubert K. F.* (Cassel.)

II. november 5. csütörtök este 7/8 órakor: „Kivolt Krisztus és mit akart?” *Erzberger J.* (Schwais.)

III. november 6. péntek este 7/8 órakor: „Jöj-jön el a te országod.” *Wolfgarten J.* (Bécs.)

IV. november 7. szombat este 7/8 órakor: „Az alkohol, mint az emberiség halálos ellensége.” *Hörcher Gyula* (Budapest.)

V. november 8. vasárnap délelőtt 9 órakor: „A hit és a természettudomány összhangja.” *Huenergardt János* (Bpest.)

D u 3 órakor: „Illyés próféta üzenete az utolsó időben.” *Wolfgarten J.* (Bécs.)

Este 7/8 órakor: „Krisztus a törvény vége.” *Erzberger J.* (Schwais.)

Minden érdeklődőt szívesen látunk.

Bemenet és ülőhely díjmentes.

SPORT.

+ Az aradi sakkör házi versenyt rendez. A versenynapokat akképen állapította meg a kiküldött bizottság, hogy az minden héten: hétfő, szerda és szombaton ejtetik meg a kör saját helyiségében (a Központi Kávéházban), mindenkor esti 6 órakor kezdődik. Az első versenynap folyó hó 4-én, az utolsó december 2-án végződik; a sakk iránti érdeklődők szívesen láttatnak. E hó 4-én, szerdán, a következő párok játszanak: *Jakabffy István* — *Glasner Márton*, *Abrahám Simon* — *Klein Márton*, *Elekes Gáspár* — *Bruckner Sándor*, *Barta Kálmán* — *Murády Álmos*, *Engel Gyula* — *Keausz Jenő*, *Bokor Alajos* — *Schusztar Károly*, *Barta Béla* — *Méri Jenő*. A következő versenynapokra nézve a kör helyiségében kifüggesztett kimutatás az irányadó.

Amiről beszélnek.

Az asszony a kávéházban.

I.

Semmiről nem beszélnek annyit, mint a kávéházról. Ott éljük le életünk nagy részét s ott történik a legtöbb érdekes esemény. A francia forradalom a kávéházakból indult ki, mondja Tain s Budapest kávéházi életéről vezércikkét ír Molnár Ferenc. A kávéház levegőjéhez már asszimilálódott a mai kor gyermekének a tüdeje, bizonyítják az orvosok. De azért senki sem beszél arról, ami tulajdonképpen a kávéház: — mondotta ma délután, természetesen, hogy a kávéházban egy kávéházi asztalhoz nőtt uri ember.

— Halljuk a nagy szót, — kíváncsiaskodnak a hallgatók.

— A kávéház az asszonyok temetője!

— Pardon, tiltakoznom kell, szólott — a társaság egyik tagja, aki sokszor látható kávéházban női társasággal — ne tessék általánosítani. Jó asszony járhat a kávéházba, a rossz asszony meg a kávéházon kívül is rossz, ha rossz akar lenni.

— Tudtam, hogy ön ellenzékbe megy, fiatal ember. — szólott zavartalan nyugalommal s a tapasztalt ember flegmájával, ezegvő. De majd ha elmondok önnek egy rövidke történetet, velem szavaz arra az indítványra, hogy a kávéházak fölé ki kell írni:

Asszonyoknak tilos a bemenet.

— Halljuk, halljuk a rövidke történetet, hangzott egyszerre minden felől s a társaság tagjai közelebb húzódtak az asztalhoz, nehogy egy szó le elröpüljön a fülük mellett.

II.

— Egyik aradmegyei városban történt csak a minap, hogy a városkában általánosan ismert uri ember felesége egy szép reggel össze pakolt, vonatra ült s haza utazott a szüleikhez. Általános feltűnés, sugás, bugás, titkos beszélgetések és már a délutáni partinál a kaszinóban mindenki tudta, hogy az asszonykát az ara küldötte haza, mert, ne, mert — tal modernnek találta. És ennek a kávéház az oka.

Aradra gyakran jártak be azok, akiről szó van. Itt találtak meg azt, amit a kis város nem nyújtott. Szórakozást, mulatást, mert hát Aradon fel se tűnik, ha valaki a feleségével elmegy a kávéházba s vig pajtások társaságában ellumpolgat akár reggelig. Ilyen nagy városban ez *sick*.

Bejöttek Aradra, voltak a színházban, elmentek egy előkelő vendéglőbe vacsorálni, ami pezsgő nélkül nem eshetik meg, ezt már úgy kívánja a boppon s vacsora után csak otthon szokott lefeküdni az ember, Aradon kávéházba megy, pláne, ha a pezsgő hevit s a jó pajtások várnak.

A kávéházban már nagyon is hangos volt a jókedv, mikor a fiatal pár belépett. Valóságos diadal rivalyákkal fogadták az érkezőket. Egy asztalhoz telepedtek s egyszerre a legőrültebb tivornya közepébe kerültek. A férj egy órán belül úgy elárzott, hogy azt se tudta volna megmondani, hány deciméter van egy méterben, pedig a méterrendszer minden csinja binja a vérében volt. Vörösödött, szédült, elsötétült előtte a világ s egyszerre csak lehorgasztotta a fejét s szabályos horkolása jelezte, hogy alszik.

Az asszonyka, afféle jóvérű menyecske, tovább birta. Lehet, hogy nem oly fiatalon kezdte az ivást, mint a férje, azért jobban gyúrta a pezsgőt. Azonban rövid időn belül vele is forogni kezdett a világ. Felkelt az asztaltól s kitántorgott a kávéházból. Mint ezt a lovagiasság diktálja, egyedül csak nem lehet hagyni önagságát, hátha eltalálna esni; s mulató cimborák egyike kísérőül szegődött melléje.

A bent maradtak itt tovább és éltették a modern asszonyokat. Méhány pillanat mulva befut a kávéház valamelyik alkalmazottja és sug valamit az egyik cimborának. Ez felugrik, k'za'ad, majd rövid idő mulva visszatér.

A férj a széktoogatás zajára felébred, álmos szemekkel körültekint, látja, hogy nincs az asztalnál a felesége. Feláll, hogy megkeresse.

— Sohasse fáradj, — szól hosszá az imént visszajött jó pajtás. — Ő nagysága avonnal itt lesz.

Ott is volt, de nem úgy jött vissza, mint a hogy kiment. Ezt a változást nem volt szabad a férjnek látnia...

III.

— Eddig van a történet — fejezte be siri esendben elbeszélését a kávéházi asztalhoz nőtt kávéházi alak. — Még csak azt jegyzem meg, hogy ebből ketten vonták le a tanulságot. A férj, aki hazautazott a feleségével s másnap végleg utra bocsátotta; és én, aki azt mondom, hogy a kávéház az asszonyok temetője.

A balkáni veszedelem.

Biztatják György trónörökösöt. Szerbia fegyverkezik.

— Az Aradi Közlöny távirati értesítése. —

Arad, november 3.

A szerb trónörökös küldetésének eredményéről még mindig rem lehet biztos híreket kapni. Ő maga egy nyilatkozatában Oroszországot Szerbia pártfogójának mondja, viszont egy angol távirat szerint Péterváron nem fognak a monarkiával szembeszállani az annexió dolgában.

Szerbiából megint háborus hírek érkeznek, sőt egy aligha komoly szabadkai távirat szerint a dunai monitorok ellen is merényletet kíséreltek meg Zimonyban.

Mai távirataink:

A szerb trónörökös a cárnál.

Berlinből jelentik: Itt általánosan az a hír van elterjedve, hogy a cár kötelezőleg megígérte György szerb trónörökösnek, hogy Oroszország Bosznia és Hercegovina annexióját nem fogja elismerni. Híre jár, hogy pétervári szerb követé Popovics helyébe Pasiczot fogják kinevezni.

Londonból táviratozzák: A „Daily Mail” pétervári tudósítójának a szerb trónörökös ezeket mondta:

— Missziómat nagy siker koronázta és meg vagyok győződve, hogy Oroszország nem fog bennünket elhagyni. Azt a tanácsot adták nekem, hogy várjunk és ne legyünk idegesek.

Londonból jelentik: A „Times” írja: Valószínűtlen, hogy Oroszország kijelentette, hogy nem hajlandó elismerni az annexiót. Oroszországnak tudnia kell, amit mi valamenyien tudunk, hogy az annexiót csak az Ausztria-Magyarország ellen való sikeres háboru által lehetne meg nem történtté tenni.

Pétervárról táviratozzák: A cár tegnap kihallgatáson fogadta Berthold osztrák-magyar nagykövetet és tudatta vele, hogy a magyar király levelére vonatkozó válasza legközelebb elmegy Bécsbe. A kihallgatás rendkívül meleg volt.

Háborus mozgalmak.

Belgrádból táviratozzák: Az egész országban fegyverkezésről beszélnek. A tornaegyesületekben tiszték gyakorolják a

fiatalembereket lövésben és vívásban. Asszonyegyesületek alakulnak, melyek fegyverhasználatban és kardforgatásban gyakorolják magukat.

Pétervárról jelentik: Jól értesült körökben azt beszélnek, hogy elrendelték az előkészületeket az edesszai, kievi és pétervári hadtestek mozgósítására. A hadügyminisztériumban biztosítanak felőle, hogy ez a rendelkezés csak rendkívül csapatszeme céljából történt.

Szabadkáról táviratozzák: Az itt megjelenő „Bácsmegyei Napló” című újsággal Zimonyból azt a tudósítást közlik, hogy még az elmúlt szombaton éjjel a Belgrád alatt vesztelő dunai monitorokat egy Malusevics Spázó nevű negutini gazdálkodó levegőbe akarta röpteni. A katasztrófát a hajó őrségének ébersége akadályozta meg és a legkritikusabb pillanatban sikerült a merénylet elfogni.

Pilsenből táviratozzák: Az osztrák kormány figyelmeztette a Skoda gyárat, hogy a szerb kormány által ennél a gyárnál megrendelt árut semmi szín alatt se szállítsa Szerbiába.

A szandzsák.

Szalonikiból jelentik: Ismét megkezdtek a vasutak katonai csapatokkal való őrzését, ami arra vezethető vissza, hogy csapatok és hadi felszerelési szállítmányok elleni esetleges bolgár támadásoktól tartanak.

Garzdalkodó rablóbanda.

Konstantinápolyból jelentik: Megerősítést nyer, hogy Konstantinápoly közvetlen közelében egy banda jelent meg. Eddig még nincs megállapítva, vajjon bolgár bandáról volna szó és lehetséges, hogy az csak közönséges rablóbanda. A Jeni Gazetta távirata szerint a banda megkísérelte Cserköskej (Konstantinápolytól a 12-ik állomás) megszállását, azonban visszaverték és jelenleg üldözik. Drinápolyból is 300 ember csatlakozott az üldöző csapathoz.

Késő éjjel hivatalosan megcáfolják a zimonyi merénylet híreit. A Belgrádból érkező hírek mégis nyugtalanítók. Tegnap este 9 órakor egy gyalogezred, 2 huszárcsapat és egy tüzérség azt a parancsot kapta, hogy Grotka felé masírozzon. A városban óriási izgatottság uralkodott és azt is híresztelték, hogy Ausztria-Magyarország megtámadta Szerbiát.

Itt írjuk meg végül, hogy a kragujeváci tüzérségi laboratóriumban szapnelek töltése alkalmából tegnapi délután robbanás történt. Egy munkás meghalt, 8 munkás és egy tiszt súlyosan megsebesült.

TANÜGY.

(=) Haladás. Igen érdekes és változatos tartalommal jelent meg a Haladás tanügyi folyóirat novemberi száma. Kiss Áron dr., a nspokban elhunyt pedagógusról ír Szabó Béla és Pintér János. A modern pedagógia céljait szolgálja Biró Sándor a *Szűz kísérletek* című cikkében. Dedk Sándor Magyar nyelv címen a lapokban található magyartalanságokról emlékszik meg, de olyan naiv példákkal, hogy nem sok hasznát látna belőle a magyarnyelv. Közleményei: A szabad oktatás. Egy olvasókönyvről. Az iskolai nevelés belső és külső akadályai. Természettudományi újdonságok. Vegyes közlemények. A lapot Csobor Ottó szerkesztli. Kapható Inguss I. és Fia könyvkereskedésében. Egyes szám ára 20 fillér.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A színház műsora:

Szerda: *A szerencse fia*, komédia. Bemutató előadás. (A bérlet.)
 Csütörtök: *A szerencse fia*, komédia. (B bérlet.)
 Péntek: *Varázskeringő*, operett. Raskó Géza vendégfellépéssel. (C bérlet.)
 Szombat: *Dollárkirálynő*, operett. Raskó Géza vendégfellépéssel. (A bérlet.)

* *Carmen*. Fodor Aranka ma új Carmennel lepte meg a közönséget. Nem a vad szenvedélytől izzó, forró vérű Carment, hanem egy új, az öntudatos aszony és esősap szerelme némben valami eredeti komposztelője volt énekben és játékokban egyaránt. Gyönyörűen énekelt és a közönség nagy élvezettel halgatta a kitűnő művésznő egyszerű énekét. Az elragadtatás hangján kell megemlékeznünk Ferrari fenomenális Don Joséjéről. Mint énekművészt sokszor és mindig méltán dícsérték, de ma mint színművész játékaival valósággal csodálatra ragadott mindenkit. A csempész jelenetben a legmagosabb rendű drámai játékot produkálta, mely után a közönség tomboló lelkesedéssel szökött a lámpák elé. *Wlassák* Vilma Micaela szerepében ragyogtatja gyönyörű hangját. *Ladislav* kitűnő terrorója után még *Kulcsárt* illeti dícséret a kiváló, islétes és öleletes rendezésért. Végre láttunk egy új beállításhoz Carment, nem mindig az édemekben kimúlt volt rendező ötletelen, mucsai rendezésében előadott Carment. Nagyon jól hatott a gondos rendezés és szívesen honoráljuk Kulcsár rendezői agilitását. Ebben *Tilgerné* agilitását szívesen elengedjük. Nem tud énekelni, hát ne énekeljen, hát muszáj minden áron énekelni? Nem tudjuk kinek a hibájából történt, de ropant zavarólag hatott, hogy a harmadik felvonás végén Ferrari egyik legszebb jelenetétől percekkel a felvonás befejezése előtt engedték le a függőnyt. Ezek látszólag jelentéktelen hibák, de alapjában a gondosság rovására esnek és nagyon könnyen elkerülhetők. A közönség sokat és szívesen tapsolt a szereplőknek és a felvonások végén többször hívta őket a függőny elé.
 H. G.

* Rajnai Gábor a Nemzeti Színház tagja. Rajnai Gábor, az aradi származású színművész, aki nemrég a Vigaszínházhoz szerződött, igazgatóságával történt barátságos megállapodással megvált a Vigaszínházról. Rajnai a Nemzeti Színház kötelékébe lép, már szerződése is van, melyet legközelebb aláír. Tóth Imre, a Nemzeti Színház igazgatója, figyelemmel kíséri az új generáció tehetségesebb színésznőit és színészeit és igyekszik közülük a legjobbakat a Nemzeti Színház tagjai sorába szerződtetni. Kíváncsi van tehát arra, hogy legközelebb a legfőbb generáció előtt is megnyitják a Nemzeti Színház kapuja.

* A zeneszerzés titkaiból. Ez lesz a címe *Zerkovits* Rudolf felolvasásának november 10-én. Az Aradhegyaljai Motoros vasút népszerű igazgatója a zeneszerzés terén is jónévű, mint kiváló előadó is ismeretes társadalmunkban. Sokszoros érdeklődésre tarthat azért számot felolvasása, melyben nagy és kevésbé nagy, de népszerű mesterek művein fogja bemutatni, mint lesz egy egy zenél gondolatból lelket megkapó mű és mint hat, sőt vándorol egy egy zenél gondolat szerzőről szerzőre. Az idézett művek részleteit songorán is be fogja mutatni. Ezzel a Kölcsey-egyesület folytatja a zeneszerzési gyakorlati művelését, melyet tavaly oly nagy sikerrel kezdett meg. A felolvasásokra szóló igazolványt a tagok a Kölcsey-egyesület könyvtárában, szerdát kivéve, minden délután 4-5 ig kaphatják meg.

* A Zombory-tárlat. *Zombory* Lajos kollektív tárlata már csak néhány napig látható *Weiss László* könyv, zenemű és papírkereskedő cég tárlati helyiségében.

* A szerencse fia Holnap ismét premiér lesz. Egy kecségtató, szellemes komédiának, *A szerencse fia*-nak lesz a bemutató előadása. A fővárosban állandóan tett házak előtt játszó *Dregely* Gábor pompás szatirját, amelyre nagy ambícióval készült az aradi színtársulat. A főszerepeket K. Képpolnay Juliska, H. Marmath Józsa, M. Körössy Juci, Benkő é. Follinuszné, Szendrey Várnay, Dell, Polgár Mártonfi, Kesztler, Faludy, Hunyady, Kulcsár, Ditrói, Kertész játszó.

* Raskó Géza Aradon *Raskó Géza*, a Király Színház énekes bonvivánja pénteken és szombaton vendég szerepel Aradon. Pénteken a *Varázskeringő*, szombaton a *Dollárkirálynő* körül színes bérletben, rendező helyérek mellett.

* Jézus élete és halála. Az *Uránia* nagyszíni előadásai, melyeken a világhírű mozgó fényképek Jézus életét és halálát mutatják be, páratlan érdeklődést váltanak ki a közönségtől. Zsúfolóság telt nézőtér előtt játszódnak le a bibliai dráma fenségesebb szép jelenetei. Templomi csendben hangszerek fel a klasszikus zeneszámok, melyek süsszerűen emelik a megszokott kép hatását. A nagy mértékben megnyitkozott érdeklődés arra bírta az *Uránia* színház igazgatóságát, hogy a képet még a tervezett hárem előadásán túl is műsorba tartsa.

* Salome. Herodes király buja mostohalányának történetét Wilde Oszkár szenálitása vitte először színpadra. Hatalmas, megrázó ez a tragédia. A szörnyeteg király aljas szerelme csodaszép mostohalánya iránt, ennek beteges epekedése Johannan próféta csókjaért idézték elő a szörnyű tragédiát. A próféta fejével flette meg, hogy visszautasította Salome szerelmét. Herodes király, Salome egyetlen csókjaért leüteti Johannan fejét és a halott ajkát Salome véresre csókolja. A rettenetes királylány életével lakol szörnyű szerelmeért. A bibliai idők eme szörnyű tragédiáját legújabbán *Strauss* Richard zenésítette meg és ebből a darabból készült az a egyszerű mozgófénykép, melyet most mutat be az *Uránia* színház. Salome két fényképet, az egész borzalmas színjátékot, mely megremegtet a nézőt, az opera párisi előadásában mutatja be az *Uránia* színház. A mesés látványosság szerdán, csütörtökön és pénteken marad műsoron.

LEBONTJÁK

a radnai járásbíróház épületét.

Döntött az igazságügyminiszter. — Bérházba kerül a bíróság.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától —

Arad, november 3

Néhány héttel ezelőtt írtunk már arról: milyen düledező állapotban van a máriaradnai járásbíróház épülete. Főlem-lítettük akkor *Janku* Miklós dr. aradi ügyvéd esetét, hogy néhány, az omladozó épületből lebuló téglák csaknem megsebesítette. Szerencsére csak a cilindertörték be a téglák.

Mindenki tudja, hogy a radnai járásbíróház épülete évek óta közveszélyes. *Urszu* János dr. ügyvéd már két év előtt feljelentést tett a főszolgabírói hivatalnál s kérte a járásbíróház kiakasztását. A főszolgabíróház akkor az államépítészeti hivatalnál tett jelentést. A hivatal egyik közege megjelent Radnán, megvizsgálta az épületet s intézkedett, hogy a leszakadással fenyegető menyeszetet isgerendákkal támasszák alá. Azóta az állam nagyobb dícsőségére a tisztviselők az így elcsúfított, veszélyes szobákban dolgoznak és sorra megbetegednek. Mert az épületnek nemcsak menyeszete, hanem valamennyi alzata rossz. Tölen nem lehet féteni, mert a meleg a repedéseken át a szabadba illanik. *Polgár* Béla járásbíró másfél év óta betegskadik. Hivatalos helyiségében szerzett reuma gyötri.

Salaca Gyula radnai főszolgabíró szintén tarthatatlannak találta ezt az állapotot és gondoskodott róla, hogy a bíróság megszabaduljon régi, rozogant helyiségeitől. Jelentést tett az árszai állapotról *Fábián* Lajosnak, az aradi törvényszék elnökének, aki a mai napon fölterjesztést intézett az igazságügyi miniszterhez, akit arra kér: rendelje el az épület lebontását és újat építtessen.

A törvényszék elnöke arra is kéri a minisztert, hogy a jövő évi költségvetésben vegyenek föl bizonyos összeget a radnai járásbíróház épületére. Amíg azonban az elkészül, addig engedje meg a miniszter, hogy kibéreljenek a bíróságnak valami magánházat, amely megfelelő célnak.

„Budapesten többet nem lopok“.

Zsebtolvaj háziur.

— Az *Aradi Közlöny* tudósítójától —

Arad, november 3

Vasárnap este a budapesti Józsefvárosi pályaudvaron detektívkereséskor került egy zsebtolvaj. Egy utasnak lopta el az aranyóráját és aranyláncát.

A meglopott azonnal észrevette a dolgot, de bár nyakoncepte a tolvajt, annál már semmit sem lehetett találni és nagyon méltatlankodott, mikor az odakerült detektív mégis bevitte a főkapitányságra.

Utóközben azután elkövette azt az öreg hibát, hogy a kározzal alkudni kezdett.

— Nem loptam el az órát — mondotta — mert minék lopjak, mikor magamnak is van, de nem szeretek a rendőrséggel komázni. Féllek a 126-os szobától, amiről annyit panaszkodtak már. Hát ne menjünk a főkapitányságra, mondja meg a detektívnek, hogy otthon felejtette az órát, meg a láncot, megfizetek érte, amit kér.

— Ez vallomás! — kiáltotta a meglopott dühösen és már nem bánta, hogy lemaradt a vonatról.

A főkapitányságon Sajó rendőrtanácsos és Szentkirályi rendőrfogalmazó elé került a tolvaj és a detektív meg akarta tenni a jelentését.

— Ne beszéljen annyit, — mondotta az előállított — maga nekem ilyen fiatal. Maga még engem sem ismer. Pedig én vagyok valaki. Ugy-e tanácsos ur?

— Igen, Pollák Móric, mondotta a tanácsos, halljuk, hogyan történt.

— Hát bebuktam. Hiába fogom mondani, hogy nem loptam el az órát, úgy sem hiszik. Aztán már az új büntetőnovella szerint megyek. Mára van vasárnap, szerdán kívül lesznek. A fene egye meg ezt a Budapestet. Ronda egy fészek. Itten, ha három ember találkozik, az egyik bizonyosan kiberer (detektív) Évek óta dolgozom külföldön, Londonban, Párisban, Berlinben, Brüsszelben, úgy éjjek én, hogy voltak szép sikereim, mert ha én a szívhöz nyulok (a pénztárcához a szív fölött), csak olyan-nál teszem, akinél jut is, marad is. Sehol nem buktam bele, csak itten negyedszer.

A rendőrség megállapította, hogy a zsebtolvaj Pollák Móric négyezer büntetett, 30 éves, nős, veszedelmes utazó zsebtolvaj, aki mellesleg *budapesti háziur*, az Erdőköz utca 8. szám földszint 6. alatt lakik és ez a ház a *saját tulajdona*, óvatosságból a felesége nevében áll.

— Minek lop maga? kérdezte a rendőrtanácsos.

— Hát minék dolgozik Rotschild? De egyet megfogadok: *Budapesten többet nem lopok*.

PARCELLÁZZÁK

az aradmegyei Csiky-birtokot.

Ottenberg Tivadar nyilatkozata.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Az utóbbi időben a parcellázási kedv nagy tért hódított Aradmegyében és a szomszédos vármegyékben. A Sigray-birtok után szó van a Sulkovszky és Königsseggbirtok földarabolásáról.

Most ismét megszorodott a parcellázandó birtokok száma. Ugyanis arról értesülünk, hogy a Seprősön lévő Csiky-féle birtokot a közeli hetekben parcellázni fogják, természetesen a tulajdonos, Csiky János önkaratu elhatározásából. A Csiky-családnak Seprősön a 9 és fél ezer holdas Czárán-birtok mellett több mint 3000 holdas birtoka van. Erre bizonyos összeget már régebben betáblázott az *Aradi Első Takarékpénztár*, amely kölcsönt adott a földbirtokra.

Néhány hónappal ezelőtt a családnál fölmerült az a terv, hogy a birtokot parcelláztassák és aradmegyei mag. hunyadmegyei gazdáknak kellene eladni.

A parcellázás tervéről Aradon is kezdtek beszélni és olyan hangok hallatszottak, mintha azt az Aradi Első Takarékpénztár hajtatná végre. Épen ezért az *Aradi Közlöny* munkatársa kérdést intézett Ottenberg Tivadarhoz, a takarékpénztár vezérigazgatójához, aki ezt felelte:

— Ha már megtudták a parcellázás tervét, amelyet pedig úgy tudom, addig nem akartak nyilvánosságra hozni, amíg be nincs fejezve, — hát megmondom, hogy valószínűleg a közel jövőben megtörténik a parcellázás. Azonban határozottan kijelentem, hogy a mi intézetünk távol tartja magát a parcellázástól, mert mi parcellázási műveletekkel nem foglalkozunk. Annyi tény, hogy hozzánk kérdést intéztek, vajjon nincs-e kifogásunk az ellen, ha a birtokra adott kölcsön továbbra is megmarad, habár a birtok több tulajdonos kezében lesz? Ez ellen mi most nem emeltünk kifogást.

Látnivaló, hogy a parcellázás tényleg megtörténik a közeli időben. A művelet keresztülvitelével Csikyék *Muzsa* Károly bankbizományost bízták meg, aki néhány hét múlva kibocsátja a parcellázásra vonatkozó felhívást.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) A nőtisztviselők egyesületének elnöksége felkéri rendes tagjait, hogy a tagsági díjat az egyesületnek a Weitzer János utcai leányiskolában levő hivatalos helyiségében a hivatalos órák alatt lefizetni sziveskedjenek.

(*) Az aradi kir. főgimnázium és áll. főreáliskola Ifjusági Segélyező Egyesülete november hó 3-án d. e. 11 órakor a Lyceum emeleti tanácskozó termében választmányi gyűlést tart, melyre a t. tagokat ezután meghívja az elnökség.

AZ ARADI KÖZLÖNY TELEFONSZÁMAI:

Szerkesztőség — — — — 357
Kiadóhivatal és hirdetési osztály 151.

HIREK.

Uj Irodalmi társaság Budapesten.

Tömrülnek a modernnek

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, november 3.

Eddig sem az Akadémia, sem a Pétőfi-Társaság, sőt még a Kisfaludy-Társaság sem tudta bebizonyítani, hogy Magyarországon, a nyomorgó, mellőzött és föl nem ismert írók szülőföldjén szövetkezéssel lehet közönséget teremteni. Most fővárosi irodalmi körökben híre jár egy olyan próbálkozásnak, amely tiszteletreméltó bátorsággal, de meglehetősen naiv hittel siet eléje a jövőnek.

Uj irodalmi társaság van alakulóban. Elnöke hir szerint *Ambrus* Zoltán, alelnökei *Ignotus* és *Bródy* Sándor volnának. A társaság tervezői tegnap már értekezletet is tartottak azokkal az írókkal, akiket érdemesnek találtak a társaságba való fölvetésre. Megállapíthatjuk, hogy az új cégér alatt egyesülő írók jórésze az ugynevezett „modern” iskola tagja, s eltekintve néhány ismert névtől: az elnökökön kívül *Kabos* Edétől, *Molnár* Ferencről, *Ady* Edrétről, *Biró* Lajostól és még néhánytól — javarészt csakugyan a külföldi modern iskoláját járó fiatalok.

Kiviláglik ez abból is, hogy nemcsak néhány szerényebb, de komolyabb fiatal író, hanem *Mikszáth* Kálmánt és *Herczeg* Ferencet is mellőzték az alakulásnál. Egyelőre titok, hogy ennek mi az oka, vagy a célja. Az új halhatatlanok egyébként a „Magyar Irodalmi Társaság” nevet akarják fölvenni. Nem magyar, aki sikert nem kíván nekik. Diadalt, és főleg — közönséget.

— Időjárás. A meteorológiai Intézet jelentése szerint e hó 4 én az időjárás: Változás nem várható.

— Vilmos császár Bécsben. Bécsből táviratozzák: Vilmos német császár a napokban rövid tartózkodásra ideérkezik. Valószínű, hogy megbeszélés tárgyai lesznek ez alkalommal a nemzetközi politikai helyzettel összefüggő ügyek. A császár bécsi látogatásával egyébként főleg *Ferenc József* iránt való baráti viszonyát akarja dokumentálni.

— A képviselőház november 9 én tartja első ülését, amely formális lesz. Az első rendes ülés 10-én lesz, amelyen *Wekerle* miniszterelnök törvényjavaslatot fog bejelenteni Bosznia és Hercegovina annexiójának beikkelyezéséről. Igen valószínű, hogy *Andrássy* gróf belügyminiszter már ezen ülésen bejelent a választói reformról szóló törvényjavaslatot.

— *Weisz* Manfréd — báró. Az *Egyetértés* írja: A magyar iparosvilágot legközelebb nagy kitüntetés éri. *Weisz* Manfrédet, a legnagyobb magyar gyárosok egyikét, a király — amint értesülünk — báróvá nevezi ki s a kitüntetést a hivatalos lap már a legközelebbi számának egyikében hozni fogja.

— Csökken a születések száma Aradon. Az a havi közigazgatási bizottsági ülés elé terjesztendő jelentését már elkészítette *Posgay* Lajos dr. városi főorvos. A jelentés adatai szerint a város lakosságának egészségügyi viszonyai a múlt hónapban nem javultak. A születések száma állandó csökkenést mutat. A járványszerűleg keletkezett betegségek közül vörheny 31 esetben jelentettek be. Ezek közül 16 iskola-

köteles gyermeknél fordult elő. Tífusz 3, díf-
teria 7, kanyaró 1 esetben fordult elő.

— Két aradi katonatiszt pályája. A novemberi katonai előéptetések során két volt aradi magasrangú katonatiszt nevével is találkozunk a hivatalos lapban. Nemes *Belnag* János vezérőrnagy, a 20. lovasdandár parancsnokának neve az egyik, aki a 12. huszárezredet annakidején, mint parancsnok Lembergbe Aradra hozta. Belnag most a féség egészségügyi okokból a parancsnokságtól felmentette. Ő csak Aradon szolgált régebben péchujfalusi *Péchy* Károly alezredes, hadbíró, aki évekkel ezelőtt az aradi hadbírószék főnöke volt és akit a király a katonai főorvostudományok előadójává nevezettki.

— Harc a választójogért. Az aradi szociáldemokrata párt vasárnap délután 3 órakor a Tököl téren négyülést tart „az általános titkos választójog” napirenddel. Hőfő estére lamplanos üntető körmenet van tervezve. Holnap adják be a rendőrfőkapitánynak a gyűlés és körmenet engedélyezése iránti kérvényüket. A párt ma éjjel röpcédulákat ragasztott ki a házak falaira, melyeken a következő felírás van:

Mi ígért Magyarország királya?
Általános egyenlő titkos választójogot.

Ezeket a cédulákat a hét minden napján óriási mennyiségben szórják szét az utcákon.

— A békési nábobok. Gyuláról jelentik: Békésvármegye igazoló választmánya megállapította az 1909. évi legtöbb adót fizetők névjegyzékét, amely szerint Békésvármegyében a 213 legtöbb adót fizetők közül első helyen van *Wenckheim* Géza gróf 27915.83 korona, második helyen *Wenckheim* Dénes gróf 27237.64, harmadik helyen *Almássy* Dénes gróf 23359.13 koronával. Csak ezután következik *Hoyos* *Wenckheim* *Fülöp* gróf 15382.64 koronával.

— A város tűzbiztosítása. Aradváros tűzbiztosításai tudvalevőleg a jövő évi január hó 15-én járnak le. A tanács múlt hó végén tartott ülésében foglalkozott a város biztosításának újból való elhelyezésével és a pályázatot kiírta. Tekintettel arra, hogy a város vagyona, mely ezután lesz biztosítandó, cca 4.000.000 koronát tesz ki, egyben megnevezte azon társulatokat is, melyeket ezen biztosítás eszközzésére elegendő megbízhatónak tart és azokat pályázatra fel is szolgáltatta. A névsorból azonban a tanács kifejejtette az Aradvármegyei Gazdasági Egyesületet, mely pedig már közel 8 éve tartja fenn a Gazdák Szövetkezetének három vármegyére terjedő vezérképviselőt. Értesülésünk szerint az Aradvármegyei Gazdasági Egyesület a tanács ebbeli határozatát, melyet magára nézve sörrelmesnek tart, egy ma benyújtott terjedelmes beadványban megfélebbesztte. Beadványában mindenek előtt fejtegeti, hogy a Gazdák Biztosító Szövetkezeté elbírija a város 4.000.000 korona biztosítását és hogy ezen összeg elenyésző csekély azon összegekkel szemben, melyek már a szövetkezetnél vannak biztosítva.

— A megráfált vasút. Budapesti tudósítónk írja: A Füzítő felől Esztergomba robogó vonat tegnap este a nyílt pályán hirtelen megállt. Az ok az volt, hogy a vonat előtt, mintegy kétszáz lépésnyire, lámpavilág látszott; a gépész e miatt állította meg a vonatot. A vasút személyzet odasietett és ott nem talált egyebet, mintegy emberi arcra kivágott és gyertyával kivilágított éretl tökök. A pislogó fény vészjelnek látszott s ezért kellett a vonatot megállítani, ami az utcák körében nagy ijedséget okozott. Az éretlen tréfa e körülményét nyomonkák.

— Halálozás. Övegy *Wallfisch* Pálné, szül. *Steiner* Amália ur. é, *Wallfisch* Pálnak, az aradi kereskedelmi és iparkamara egykori elnökének s a kiváló hírű, tekintélyes aradi kereskedőnek övegye tegnap éjjel, betvenkilenc éves korában meghalt. Az elhunyt ur. é. tevékeny részt vett Arad társadalmi életében és a jótékony mozgalmakban, amikor férje az aradi közéletben vezető szerepet vitt. Férje körülbelül harminc év előtt halt meg s azóta 5 csupán családjának élt. Fiai: *Wallfisch* Ármán aradi banküzlet-tulajdonos és *Tolnai* János dr. ügyvéd, leányai: öz. *Kunágotai* *Vajda* Lajosné és *Ring* Lajosné, valamint kiterjedt rokonság gyászolja. Szerda délután fél három órákor temetik a Deák Ferenc utca 30. számú házból az aradi sídó temetőbe.

Szép fiatal aradi leányt helyeztek ma délelőtti örök nyugalomra az aradi román temetőben. *Popovics* Flóra, *Popovics* György görög keleti esperes, szentszéki előadó husz éves leánya hirtelen el vasárnap. Néhány héttel ezelőtt tifuszt kapott és súlyosan megbetegedett; állapota a múlt héten javult, úgy, hogy már azt hitték, teljesen túl van a veszélyen. A múlt hét végén azonban a lábbadozó beteg nehéz ételt evett, ami a gyöngye belső szervezeteit annyira megtámadta, hogy *Popovics* Flóra másnapra kiszáradt. A szülei közelebb kedvelt fiatal leányt ma temették ismerősei és barátai nagy részével mellette.

— A mezőkovácsházai jegyző fegyelmi ügye. Tudvalévő, hogy *Harsányi* Gyula mezőkovácsházai jegyző ellen Csabán megye alispánja a főnőfői szabálytalanságok miatt és a feleltetői jogaitól való elvonás miatt behajtásait fegyelmi vizsgálatot indított. Ezt most fejezték be és a jegyzőt 300 korona pénzbírságra s a fölmerült költségek megfizetésére költöztették.

— Harmincezer koronás sikasztás Fővárosi tudósítónk jelenti: A Bárdos és Brachfeld elektrotechnikai vállalatánál 30,000 koronás sikasztásnak jötték nyomára. A cég főnökei tetten érték a bűnös hivatalnokot, aki kijelentette, hogy teljes összegében megtéríti a kárt. A pénzt már jórészt vissza is adta, amire a cég egye ére nem is tett bűnvádi feljelentést.

— Eljegyzés. *Szűcs* Lajos székudvari gazdasági igazgató eljegyzése *Ferenc* Rókus gazdasági intéző leányát, *Mariskát* Szarudán.

— *Kell* *Manó* cég ajánlja hírneves keletgyári *harisnyát* és *ruhát* remekelt. 3388

— Vasuti szerencsétlen ég. A magyar királyi államvasutak igazgatóságának jelentése szerint tegnap reggel a Budapest-Kelcsik dről Komárom felé közeledő 66. számú tehervonat összeütközött az átlomából kihaladó 48. számú gyors tehervonattal. A baleset oka az, hogy a 66. számú tehervonat mozdony és vonatvezetője a „Megáll!” jelzést figyelmen kívül hagyta. Két mozdony és két kocsi megrongálódott. Négy kocsi kisklott és mindkét fővágányt elszűkítve a személyforgalmat csak átmenetesen tartják fenn. Emberéletben nem esett kár. Szigorú vizsgálat van folyamatban.

— A szentpétertéri népkönyvtár vezetősége felkéri azon olvasókat, akiknél két héttel régebbi idő óta vannak könyvek, hogy azokat mielőbb visszahozzák.

— Jótékony adományok. Bold. öz. *Wallfisch* Pálné ravatalára szánt koronák megváltására *Éles* Ármán és neje az Izs. jótékony négyeletnek 20 kor., *Aszai* József és neje 10 koronát a *chewra* kadiachának adományozott, amely kegyeletes adományokért köszönetet fejezi ki az elnökség. Öz. *Basch* Lipó né 20 koronát adott a jótékony négyeletnek. *Basch* Simonné 20 koronát az izraelita népkönyv házára, mint koszora megváltását öz. *Wallfisch* Pálné elha-

lálózása alkalmából. Az érdekeltek ezután mondanak köszönetet az adományokért.

— A novemberi közgyűlés sorrendjének főbb pontjai ezek: Háromszék vármegye közönségének feltrata a középirtokos osztály védelme tárgyában. Az aradi ipartestület átirata a kőműves munkával foglalkozó munkaadók és segédeszemélyzetük munka rendjére vonatkozó szabályrendelet hatályon kívül helyezése iránt. A tiszti ügyesség betérjesztési a *Spielmann* Adolffé költött lakbérleti szerződést jóvá hagyás végett. A kereskedelmi és iparkamarának átirata az alsóbb rendű vasutakról szóló törvényjavaslat tárgyában. Az üzemigazgatónak bejelentése bal eset elleni biztosítás tárgyában. Az egy és két fogatú bérkecsli tulajdonosok ipartársulatának felebezése a Pécska ut melletti részek kikövezése tárgyában hozott tanácsai határozat ellen. A tanácsnak bejelentése a II. polgári iskola építése körül felmerült kérdéseknek a cselédmenedékhely alaptól történt fedezése tárgyában. A tiszti ügyesség betérjesztési a hat új elemi iskola felépítésével kapcsolatos munkákra kötött szerződéseket jóváhagyás végett Polgármester jelentése az 1907. közigazgatási évről.

— Ongyilkos parasztasszony. Takács István reformátuskövácsházai parasztasszony ma megmérgezte magát és 12 órai szenvedés után meghalt. Az öngyilkosság oka: gyógyíthatatlan betegsége.

— Köszönetnyilvánítás és beszámoló. Az aradi Fehér Kereszt gyermekvédő egyesület most teszi közzé a szeptember 18., 19. és 20. ikán tartott gyermeknapok eredményét. A három napon összesen 4430 korona 72 fillér gyűlt egybe. Ebből az összegből 2948 korona 12 fillér esik az urnákra. Az itt befolyt gyűjtés részletes eredménye a következő: Dr. *Singerné* és dr. *Prohászkané* gyűjtése a színház előtti u. nánál 1068 90 korona, öz. *Vertán* Csabáné gyűjtése a Sa az utca előtti urnánál 676 36 korona, dr. *Fischné* és *Neuman* Alfrédné gyűjtése a *Maczky* cukrászda előtti urnánál 575 08 korona, *Boros* Jusztin és *Drescher* Gizella gyűjtése a *minorita* templom előtti urnánál 569 01 korona, *Tagányi* Gusztávné gyűjtése a *Ring*-gyógyszertár előtti urnánál 38 77 korona, *Probst* Mihályné gyűjtése a *Thököly* téren felállított urnánál 20 korona. A templomban, az atletikai sporttelepen az autobuszon és az iskolákban eszközölt gyűjtések révén 551 23 korona, adakozások révén 981 37 korona folyt be, *Bónai* A. János pedig a kabaret jövedelmét, 200 koronát adott a jótékony célra. *Műlek* Lajosné dr. né elnök, ezután mond köszönetet azoknak, akik a gyermeknapok erkölcsi és anyagi sikerének érdekében közreműködtek és adományaikkal hozzájárultak a jótékony célhoz. A vidéken a gyermeknapok gyűjtésének ugyancsak szép eredménye volt *Borosjenőn*, *Győrön*, az elési, a ternoval, a pécska és a világi járásokban összesen 8068 48 koronát gyűjtöttek össze, úgy hogy az összes bevétel Arad megyében 7499 korona 25 fillér volt. Ebből az összegből le kell vonni a 276 48 korona kiadást, úgy hogy a gyermeknapok tiszta jövedelme 7222 korona 77 fillér.

— A Központi szálloda téli kertjében ma este a fl. harmonikus elői zenekar hangversenyez.

— Szabó-féle pármal ibolya-szappan a szappanok királya. Rendkívül kellemes, lágy habzó, finom ibolya illata s bőrpuhító hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyre kel vele. Készíti: Szabó Béla pipere szappangyáros Miskolcon. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerertárban s jobb dívatáru kereskedésben. Főraktár Aradon *Vojtek* és *Weisz* drogériájában. 3121

— Perzsa szőnyegek. Perzsa-szőnyeg raktár: Szabadtság tér 10. szám alatt megnyitott. *Schwarz* *Zsigmond*. 8198.

— Sok évi megfigyelés. Emésztési gyengeségeknek és étvágyhiánynak, általában minden gyomor-bajnál, a valódi „Moll-féle seidlitz porok” bizonyultak a legsikeresebbeknek a többi szerek fölött, mint gyomorerősítők és vértisztítók. Egy doboz ára 2 korona. Szétküldés naponta utánvétellel *Moll* A. gyógyszerész, cs. és kir. udv. szállító által, Bécs, I. *Tuchlauben* 9. A vidéki gyógyszerertárakban határozottan *Moll* A. készítménye kérendő az ő gyári jelvényével és aláírásával.

— Likőr aromák különösködők előállítására; — házilag — *Vojtek* és *Weisz* nál. 191

(A két v. ö. t. t.) Arad megye egyik előkelő családjának a sarja eljegyezte magát egy szép leánnyal, akinek a testvérbátyja kereskedő, nevezzük *Kovácsnak*, de már néhányszor esőben volt, sőt némelyek szerint a törvényszék vagyombukoltak is nyilvánította. A szép leány pedig a bátyjánál lakott, mert a szülei már nem élnek. Az esemény teljesége kedvéért tudni kell, hogy a szóban levő előkelő család egyik leányát egy v. ö. t. t. (valóságos belső titkos tanácsos) vette feleségül. A most nősülő fiatal ember egyik testvérvével találkoztott ma az az öregedő aradi hivatalnok, akit jó humoráról általánosan ismernek. A hivatalnok megrázza az ismerőse kezét:

— Gratulálok, — mondja.
— Mihez?
— Hát az örvendetes családi eseményhez. Halom, hogy az öccse feleségül veszi a *Kovács* kereskedő hűgát.
— Ez igaz, de hát ez nem olyan nagyon örvendetes esemény.
— Miért nem?
— Hiszen tudja, hogy az egyik ségorom v. b. t. t. Azután a házasság után most ez, egy kereskedő sógorral súlyosbítva, nem valami örvendetes.
— Na ebben téved. Az a *Kovács* is v. b. t. t.
— Hogy hogy?
— Hát *vagy*on *bukott* *tetőből* *talpig*.

(Embercso az aradi vásárrban) Ma különös alak jelentkezett *Hoffmann* Győző rendőrhadnagyánál. Az illető *Nyegrus* Ádám néven mutatkozott be a hadnagynak.

— K esoda én?
— En a *Smidelik* cirkusz tagja vagyok. Tegnap érkezünk Aradra a vásárra és pár hétig akarunk itt maradni. De én nem szeretnék Aradon maradni. A főnököm nem enged, hát én a rendőrséget kérem, hogy szabadítson meg tőle.
— Miért nem akar Aradon maradni?
— Az első nap tapasztalataim után nem akarok itt maradni.
— Hát mi baja történt? — érdeklődött a rendőrhadnagy.
— A gyomrom hirtelen tönkrement az aradi nyers hústól.
— Hát mi köze van magának a nyers húshoz?
— Kérem — mondta szomorúan *Nyegrus* — én embercso vagyok a cirkuszhoz és minden este be kell mutatni: milyen szépen tudok embert enni. Persze csak pyra állathúst majszolok, nem emberhúst. Tegnap este lenyeltem néhány darabka aradi húst. De olyan bűzös volt, hogy beteg vagyok tőle. Hát kérem, szabadítsanak meg ettől a cirkusztól.

TORVÉNYKEZÉS.

A szerelmes rendőr merénylete.

— Esküdtészeki tárgyalás. —
— Az Aradi Közhely tudósítójától.

Arad, november 5.

Az esküdtészeki ciklus mai - második napján *Bandur* Pál volt aradi rendőr bűnügye került tárgyalásra. *Bandur* szándékos emberölés kísérletének vádja terheli, mert négyszer rálőtt szeretőjére, egy szobaleányra. Az ügyben tizenkét tanút hallgatnak ki s ezért a tárgyalást ma nem lehetett befejezni. Holnap folytatják a tanúkihallgatásokat.

Még emlékeztet az a merénylet, amely az év júniusának utolsó napján történt. *Bandur* Pál aradi rendőr családos ember léte szerelmi viszonyt folytatott *Rum* *Katalin* cselédleánnyal, akinek kedvéért gyakran hivatali

kötelességét is elhanyagolta. A viszony öt évig tartott s ekkor a rendőr már szabadulni szeretett volna, de a leány agyonlövésével fenyegette, ha hűtlen lesz hozzája.

A sok zaklatás Bandurt végképen alkoresztette s egy álmulatott éjszaka után mámoros fővel elhatározta, hogy a leányt megöli. Bérkosin elhajtattott kedvese lakására, kihívatta a leányt és rövid, de heves szóváltás után revolvert rántva többször egymásután rálőtt a leányra, akit súlyosan megsebesített. Asután beemelte magához a kocsiba és kórházba akarta vinni, de közben újból összeszóvalkostak s ekkor ismét rálőtt. Rum Katalin hetekig feküdt súlyos sérüléseiben.

Az ügyészség szándékos emberölés büntetnének kísérlete miatt indított eljárását Bandur ellen, akit a mai esküdtseki tárgyalásra a törvényszék fogházából állítottak elő.

A mai tárgyaláson Köller János ítélőtáblai bíró elnökölt. A vádat Kovács József ügyész képviseli, a védelmet Krenner Zoltán dr. ügyvéd látja el.

Az eddig kihallgatott tanúk, — köztük öt városi rendőr — azt vallják, hogy Bandur gyakran panaszkodott nekik, hogy Rum Katalin üldözi őt szerelmével és már azzal is fenyegetőzött, hogy megöli, ha elhagyja.

Délután öt órakor került sor Rum Katalin kihallgatására. A leány elmondta a merénylet történetét, de azt tagadta, hogy ő Bandurt agyonlövésével fenyegette. A többi tanu kihallgatása holnap délelőtt lesz, azután a perbeszédre kerül a sor. Ítélet csak holnap délután várható.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Összes vidéki levelezőinknek Sziveskedjenek a községükben található mindennemű állami hivatalok hivatalnokainak névsorát lehetőleg rögtönösen közölni velünk. Sziveskedjenek ezenkívül a községi előjáróság névsorát, az ottani pénztárnokok tiszti harát, egyesületek, kaszinók, szövetkezetek tisztkarát velünk közölni. A tanítók és lelkészek nevét, a postamezők nevét, az iparvállalatok és tulajdonosok felsorolását szintén sürgősen kérjük.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Ujaradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától —

Uj-Arad, november 3.

A nap melegeit sugara enyhítik a hideg erejét, amint ugyan még nem nagy, de minden esetre a tél közeledését már érezteti. Hogy pedig az időjárás így inkább enyhe, a mezőgazdasági állapotra kedvező.

A gabonáslet iránzata csendes.

A mai piacon elkel:

- 1800 mm. búza 11 40—11 80
- 700 mm. tengeri 6 10—6 20
- mm. rozs 8 70—
- mm. zab 7 00—
- mm. árpa 7 20—

A gabonák 50 kilogrammenként koronában értendők.

Budapesti áru- és értéktőzsde.

— Az Aradi Közlöny távirati tudósítása —

Budapest, november 3

Amerika 1/2-el olcsóbb, 5 ezer mm. alig tartott.

Az árak 50 kilonként számítva:

	Dél szárlat	3 órai szárlat
Búza áprilisra . . .	12.56	12.37
Tengeri májusra . . .	7.48	7.49
Rosza áprilisra . . .	10.28	10.24
Zab áprilisra . . .	8.43	8.44
Búza 1909. októberre	10.84—10.85	10.85—10.86

Zárul 6 órakor:

Osztrák hitelrészvény	632 25
Magyar hitelrészvény	738 50

Budapest-kőhányai sertéskereskedelem.

— November 3. —

Magyar előzetes: Öreg nehéz páronként 400 kilogrammos fölé sulyban — fillérig; középső páronként 300—400 kilogrammos terjedő sulyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammos fölé sulyban — 18—19 fillérig; fiatal közép páronként 251—320 kilogrammos terjedő sulyban 110—121 fillérig; könnyű páronként 250 kilogrammos terjedő sulyban 112—124 fillérig. Szarbiai: Nehéz páronként 250 kilogrammos fölé sulyban — fillérig; középső páronként 240—260 kilogrammos terjedő sulyban — fillérig; könnyű páronként 240 kilogrammos terjedő sulyban — fillérig. Szarbiai: Október hó 31 napján volt készlete 20,964 darab, november 1. napján felfújhatók 202 darab, november 1. napján elszállítottak 1172 darab, november 1. napjára maradt készletben 29,184 darab. A húsos sertés átlag árnyzata: nyugodt.

IDEGENEK ARADON.

— November 3. —

Fehér Kereszt szálloda. Goldbeiter Péter utazó Bécs. — Weiner Izidor utazó Bécs. — Steiner Leo borkereskedő Bécs. — Varsandán Ernő kereskedő Bécs. — Glas Simon utazó Bécs. — Garlack Adolf utazó Frankfurt. — Fischer János utazó Mezőberény. — Kovács Ignác utazó Budapest. — Neuberger Gyula utazó Budapest. — Winter Géza kereskedő Szeged. — Breitnek József utazó Budapest. — Benkő Samu utazó Budapest. — Riegler Jakab jogász Mlek. — Altmann Antal utazó Budapest. — Popa György dr. ügyvéd Buttyin. — Grünhut Adolf utazó Trensén. — Hgry Márton kereskedő neje Madriest. — Kormos Adolf szállodás és neje Zám. — Götzl Ferenc utazó Bécs.

Központi szálloda. Dénes Jakab dr. ügyvéd Buttyin. — Dézsa Béla utazó Budapest. — Pless Samu földbirtokos és leánya Sikula. — Tanbert Andor magánzó Verses. — Roldiger Gyula igazgató és családja Gyula. — Brényi József utazó Oresháza. — Fülöp Jenő kereskedő Szentmihály. — Gross Mihály magánzó Pankota. — Bemer Aladár állatorvos Kevermes. — Vásárhelyi Ignác kereskedő M. Bánhegyes. — Karton Aladár igazgató Bócsajenő. — Roudor Béla utazó Budapest. — Grünberger Mór utazó Budapest. — Schwarzenberg Ignác utazó Budapest. — Varga Antal kereskedő Budapest.

Pannonia szálloda. Szilágyi Vasal ügyvéd Nagylak. — Polák Mór kereskedő Világos. — Buri József aljegyző Szatmár. — Halm Sándor, Kernfeld Dávid kereskedő Makó. — Markovits Hugo dr. ügyvéd Nagylak. — Biró József utazó Temesvár. — Jébaházi Dóry Miklós magánzó neje Almás. — Grajító Lyubomir kir. adóügyi Arad. — Wohlmann Gyula hivatalnok Kolozsvar.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szerdán, 1908. évi november hó 4-én:

A) bérlet A) bérlet.

Itt először:

A szerencsefia.

Komédia 4 felvonásban. Írta: Drégely Gábor.

S Z E M É L Y E K:

Varga József Kulcsár L.	Stefánia Benkőné.
Iren, leánya Kápolnai J.	Emma leányuk Harmath J.
Szontagh Keszler Bde.	Zsuzsa Zimkó Di róli Mór.
Kormos Antal Dely Lajos.	Almodainé Pollinusné.
Galkuti Dénes Faludy K.	Dávid Miklós Polgár S.
Szűcs Adolf Hunyady J.	Lili leánya Körössy Jud.
A miniszter Szendrey M.	Sebes György Márton R.
Bpreshkerti Várnay Jenő.	Havelka Szabó László.

Készlete este 7 óra fél órakor.

URÁNIA SZÍNHÁZ.

(Báró Simonyi-utca 1. szám, Szabadság-tér mellett.)
Salome.

Strauss operája után. Világszenzáció.

Műsor 1908. november hó 4-én szerdán:

1. Az ujong kimenője. Kacagató. — 2. Bünbocsánat. Megható. — 3. Vakmerő lovaglás. Sportkép. — 4. Téves ítélet. Dráma. — 5. Önzés. Életpép. — 6. Műjégyváltás. Tanulságos. — 7. A szenesasszony szeretője. Szenzáció. — 8. Salome. Nagyszerű látványosság.

Előadások: Este 6 órától 8 óráig.

Minden előadás alatt katonasereg játsszik. — Csokorok.

Az előadásokra bármikor be lehet menni.

Helyárak: I. hely 1 korona, II. hely 80 fillér, III. hely 60 fillér, IV. hely 40 fillér és V. hely 20 fillér.

Este fél kilenc órakor Jézus élete és halála. Biblikus dráma 3 felvonásban, zenekari és harmonium kísérettel.

Mérsékeltlen felemlőit helyarakkal.

NYILTER.

Alulírottak úgy a magunk, mint gyermekeink nevében bánatos szívvel jelentjük, hogy áldott emlékü anyánk, illetve testvérünk, a legodaadóbb nagyanya, dédanya és szerető rokon

Özv. Wallfisch Pálné,
szül. Steiner Amália urnő

f. hó 2-án éjjeli 11 órakor, életének 79. évében elhunyt.

Drága halottunkat f. hó 4-én délután 1/2, 3 órakor fogjuk a Deák Ferenc-utca 30. számú házból az aradi zsidó temetőbe kísérni és ott az örök pihenésnek átadni.

Áldás kísérel emlékéit! Legyen nyugodt pihenése!

Arad, 1908. november 3 án.

Özv. kunágotai Vajda Lajosné, szül. Wallfisch Róza, Wallfisch Armin és neje, szül. Basch Emilia, Ring Lajosné szül. Wallfisch Berta és férje Ring Lajos, Dr. Tolnai János és neje, szül. Bing Betti, az elhunyt gyermekei. Özv. Lustig Mórné, szül. Steiner Babette, özv. Rosenthal Mártonné, szül. Steiner Teréz, az elhunyt testvérei. 3480

Az „ALTVATER“ Ikkőrgyár
GESSLER SIEGFRIED
ca. és kir. udvari szállító
József főherceg ő fenségének kamarai szállítója
— BUDAPESTEN, —
Ajánlja 5023
„ALTVATER“ LIKŐRJÉT
és minden egyéb finom likőrkészítményét, valamint a legutóbbi termésből szüret üsthes borsó
MÁLNASZÖRPÖT.

Mindaddig felülmulhatatlan!

Csak akkor valódi, ha a háremzőgű üveg a csatolt szalaggal (sárga papíron vörös fekete nyomással) van ellátva.

A Maager W.-féle
valódi tisztított

Csukamájolaj

(antőszággal védett készítésben.)
sárga üvegenként 2 kor. fehér 3 kor.

Maager Vilmostól
Bécs. 3276

1869. óta Ausztriába és Magyarországra általános bevezetve.

Tanárok és orvosok előszeretettel rendelik.

Kapható a legtöbb gyógyszerárban és drogueriában

Főlerakat és szétküldés Ausztria-Magyarország részére:

W. MAAGER, WIEN,
III/3., Heumarkt 3.
Utánzások törvényileg üldözöttek.

CSALÓ-

dik az, aki azt hiszi, hogy a csunya és rossz karban levő fogakat nem lehet hófehérre tisztítani, mert egy kísérlet mindenkit meggyőzhet arról, hogy a törvényileg védett és szabadalmazott

Nádlér-féle „Hófehér“

fogtisztító-szer még a legelhanyagoltabb fogat és annak feketeségét vagy sárgaságát a leg-rövidebb időn belül is **hófehérre tisztítja.**

Az egészségre nem ártalmas,

mert a „Hófehér“ fogtisztítószer tisztán növény nedvekből vegyi uton van összeállítva. Egy üvegske ára, mely 1—2 évre elegendő csak

1 korona 50 fillér.

Vidéki megrendeléseket gyorsan és pontosan eszközöl a feltaláló és készítő:

Nádlér Lajos

2544

Arad, Andrassy-tér 20.

Főraktár: Vojtek és Weisz drogueria.

150.000 korona vagyonnal

biró hajadon, földbirtokos leánya, 21 éves, férjket keres. Azonkívül még több száz vagyonos parthie előjegyzésben, úgy hogy minden igénynek bármikor megfelelhettek. Forduljon minden házassulandó Schlesinger céghez, Berlin 18. 2498

444—1908. sz.

Árverési hirdetmény.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 27 mm. könyv-papír, 30-50 mm. fogalmazvány-papír és 2-30 mm. hírlap eladása iránt folyó év november hó 9-én d. e. 10 órakor árverést tart.

Bánatpénzül letendő a felajánlott összeg 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árverésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árverés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlatot tevő kijelenti, hogy az árverési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árverési feltételek a 104. számú szobában az árverést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad sz. kir. város gazdasági széke 1908. évi október hó 26-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

18282—1908.

Hirdetmény.

Az 1908. év végén lejárt ideiglenes adómentes szőlőterületek újból osztályba sorozására vonatkozó jegyzék Arad sz. kir. város adóügyi osztályánál 1908. november hó 2-től 15 napra közszemlére tételük ki, erről az érdekeltekkel értesítetnek, hogy az érdekeltek részéről netán emelendő felszámolásokat a kitett határidőben írásban adják be, mert azontul beadott felszámolások figyelembe nem vétetnek.

Arad, 1908. évi október hó 27.

A városi tanács

445—1908. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke az Édelspacher-utca esatornázása iránt folyó évi november hó 5-én d. e. 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: 5068 korona.

Bánatpénzül leteendő a kikiáltási ár 10%-a készpénzben vagy elfogadható értékpapirokban a városi pénztárban.

Az árlejtésen részt lehet venni szóbeli és írásbeli ajánlatokkal.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz bánatpénz mellékelve van s ha az ajánlattevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. számú szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági sz. kének 1908. évi október hó 26-án tartott üléséből.

A gazdasági szék.

4482—1908. sz.

Hirdetmény.

A gyümölcstermelés és kereskedéssel foglalkozók figyelmét felhívom, hogy Selmező Bólabánya város kosárfonójában 1300 drb. 5 kgrmos elsőrendű fehér hasított fűzveszéből font kosár van készletben. A kosár darabonkénti ára 40 fillérről 22 fillérré szállítottatott le.

Arad, 1908. évi október hó 28.

Varjassy,
polgármester.

31487—1908. sz.

Hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy az aradi m. kir. pénzügyigazgatóság folyó évi október hó 22-én 71976 szám alatt kelt intézkedése szerint Arad város területén 1908. évben a bor, a bormust és szőlő cefre behozatalára a pécskai, iratosi kurticsi, radnai, simndi, bodrogi-utak és B. czkó-utcai vámoknál elvezető utak jelöltettek ki, az újbor bejelentésének határideje pedig november 20 ára lett meghatározva.

Arad, 1908. évi október hó 29.

A városi tanács

DEPILLOR HAJVESZTÓ.

E csodabátásu szerrel minden oly helyről, a hol a hajnöves alkalmatlan, mint arc, nyak, kezek, azt egy pár perc alatt minden fájdalom nélkül eltávolítja. Ara utasítással 1 korona.

Tyúkszemétől mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. Nem piszkít, nem ragadós, kezelése igen egyszerű.

Ara utasítással: 70 fillér.

Övakodjunk az utáztatoktól. Csak olyan készítményt tessék elfogadni, ahol „Anagallin“ szó látható.

Poloskák

kiirtására legjobb szer a

Phenolsav.

Még a petéket is kiirtja, a butorokat nem támadja meg.

Ara egy üvegnek 70 fillér.

Ideális, legjobb, legtartósabb amerikai

Gummi-óvszer

NEVER.

6 darab egy eredeti fémdobozban 2 korona.

A fenti szerek kaphatók az egyedüli készítőnél:

Hajós Árpád

gyógyszertárban 241

Arad, Andrassy-tér 22. sz., a megyeházzal szemben.

ELSŐ DÉLMAGYARORSZÁGI

ÜVEGCISISZOLÓ-, MŰVEGEZŐ- ÉS TÜKÖRGYÁR

ARADON, V. PÉCSKAI-UT 17.

TELEFON 525.

TELEFON 525.

1908. október 21-én szerdán megkezdte üzemét.

Elvállalja: Csiszolt és sima tükrök, rézbe-foglalt és egyéb művegezesek, modern kirakat berendezések, edzett üvegtáblák, velencei tükrök stb. gyors és jutányos elkészítését. Régi tükrök új fonsorozása mérsékelt árak mellett.

APRO HIRDETESEK.

Krausz Paulin, Színházépület

ajánlja 100000 kötetes magyar, német, francia és angol kölcsönkönyvtárat, vidékre leggondosabb kiszolgálással. Tanuló ifjúság havonként 80 fillér. Divatlapok, folyóiratok, Tolnai világkép képviselete.

995

Levágott szárnyas és vaj

Egy 5 kilós csomag legfinomabb levágott liba 7 kor. Egy csomag 5 kiló legfinomabb friss vaj 10 kor. Utánvétellel küldi J. Aspis, Monasterzyska 25. 3475

Keresek

egy ügyes vasáru segédet azonnali belépésre. Duffek Kálmán vas- és fűszerkereskedő Pankotán. 3476

Őszi blouse album,

a legújabb eredeti szabásmunkákkal, dus tartalommal 1.50 fillérért hapható Ingusz I. és fia könyvkereskedésében Arad, Weitzer János-utca. 201

1400 hold föld

Aradmegyében, holdanként 80 forintért eladó. A vételhez csak 10 ft. kell holdanként, a többi amortizációs kölcsön. Bővebbet Asbóth Gyulánál, Arad, Deák Ferenc-u. 6. 3465

Ügyes segéd,

ki románul beszél és a vegyesáru szakmában jártas, alkalmazást nyer Weisz Mórnál Székudvaron, hová az ajánlatok igényekkel együtt küldendők. 3385

Olcsó könyvek

antiquár könyvek és az összes újdonságok kaphatók Kerpel Izso könyv-, zenemű- és papírkereskedésében Aradon. Ugyanott 80,000 kötetes kölcsönkönyvtár és zeneműkölcsonkönyvtár. Telefon 385. szám. 3161

Szellő özpár

bak és suta, 1 1/2 évesek, eladó. Megkereséseket „Vadaskert” alatt a kiadóhivatal továbbítja. 3428

DELICE

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó egyszer veszi és többé mást nem szívhat.

SZIVARKAPAPIR ES SZIVARKAHÜVELY.

ad: 1984—1908. kh.

1984—1908.

Hirdetmény.

Jellinek és Schlesinger aradi fakereskedő cég Radnai-ut 25. sz. a. telkén egy épület, szerszám és tüzfakereskedés felállítására telepengedély iránt folyamodván, az 1884. évi XVII. t.-cz. 27. §-a értelmében a telep helyszín tárgyalására határidőül folyó évi november hó 9. d. u. 3 órája kintüzetik, a melyre az érdekeltek ezuton is meghivatnak azon észrevétellel, hogy a telep helyszini és tervrajza, valamint az üzem módjának leirása a kapitányi hivatal iparügyi osztályánál folyó évi november hó 9-ig, mindenkor a hivatalos órák alatt betekintheők s a netáni észrevételek irásban ugyanott, előszóval pedig a helyszini tárgyalás alkalmával megtehetők, mert a mennyiben ilyenek nem emlittetnének, s ha köztekintetek gátlólag fel nem merüldének a térvény 30. §-a rendelkezéséhez képest ki fog adatni.

Arad, 1908. évi október hó 30-án.

Sarlot,
főkapitány.

Hirdetmény.

Jellinek és Schlesinger aradi fakereskedő cég Farkas-utca 9. sz. a. telkén egy gőzfűrészgár felállítására telepengedély iránt folyamodván, az 1884. évi XVII. t.-cz. 27. §-a értelmében a telep helyszín tárgyalására határidőül folyó évi november hó 9. napjának d. u. 3 órájára kintüzetik, a melyre az érdekeltek ezuton is meghivatnak azon észrevétellel, hogy a telep helyszini és tervrajza, valamint az üzem módjának leirása a kapitányi hivatal iparügyi osztályánál folyó évi november hó 9-ig mindenkor a hivatalos órák alatt betekintheők s a netáni észrevételek irásban ugyanott, előszóval pedig a helyszini tárgyalás alkalmával megtehetők, mert a mennyiben ilyenek nem emlittetnének, s ha köztekintetek gátlólag fel nem merüldének a térvény 30. §-a rendelkezéséhez képest ki fog adatni.

Arad, 1908. évi október hó 30-án.

Sarlot,
főkapitány.

Alkalmi vétel!

Egy finom, dupla csövű puska

Manlicher töltényre, gyorsítóval, Kückler célzó, szép kivitelben. Gyári ára 220 kor., magkapható 120 kor.-ért.

Ugyanott eladó 80 darab Verndléle golyós karabély-puska, igen olcsó árban.

Kaphatók Arad, Bockó-utca 10. sz.

Müller Ferencz,

3478 puskaműves.

Diamant Ferenc

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező

Atzél Péter-utca 2.,

a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvarban.

Csillárok és lámpák

gáz- és villanyra.

Az aradi gázgyárban leégetett

valódi Auerek raktára.

(Drbja 60 III.)

Üveghengerek, arnyok, tulipánok, villanykörtek, lámpa szének és szerelési anyagok legjobb minőségben, legolcsóbban kaphatók. 3486

Értesítés!

Értesitem a n. é. közönséget, hogy Aradon, a Salacz-utca 3. szám alatt levő Emke kávéházat (volt „Kis-pipa” helyiség) átvettem s azt

Velence kávéház

elnevezés alatt személyesen tovább vezetem.

Az ünnepélyes megnyitás Erdélyi Tóni és fia zenekara közreműködése mellett október hó 25-én, vasárnap lesz.

A kávéház a legkényelmesebben van berendezve, úgy, hogy családoknak a legkellemesebb szórakozási helyben lesz. Azonkívül külön szeparé is állanak t. vendégeim rendelkezésére.

Kávéházamban mindenkor a legkifünőbb italok és hideg ételek a legutányosabb árért kaphatók. Minden nap előnyzene.

Amidőn a n. é. közönséget a legfigyelmesebb kiszolgálásról biztosítom, kér. m. jóindulatú pártfogásukat.

Szolgálatkész tisztelettel

Verhovay Miklós,

a „Véence” kávéház tulajdonosa.

3373

Törlesztéses amortizációs tisztviselő kölcsön

kapható a következő feltételek mellett 1000 korona után:

Hány éves kölcsön	Havi részlet	A. csoport	B. csoport
10	120	Kor. 11.61	Kor. 12.19
12	144	„ 10.28	„ 10.78
15	180	„ 8.99	„ 9.39
20	240	„ 7.75	„ 8.08

3130

kezelési költség, részjegy vagy részvény címén semmi levonva nem lesz, biztosítás, kezes megváltás, kártalanítási ellenérték stb. címeiken a feleknek felesleges többletköltsége nincsen. — Bővebb felvilágosítással szolgál

HERZOG SÁNDOR jelzálog-kölcsön közvetítési irodája
Aradon, Weitzer János-utca 13. szám.

Aradi nyomda részvénytársaság könyvnyomdája.

Nyomatott Kurzweil Janos és Tarsa budapesti festőgyáranak festékével.